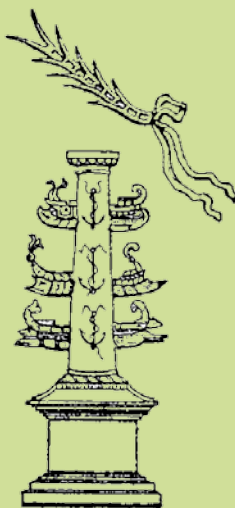

TIDSKRIFT
I
SJÖVÄSENDET

UTGIVEN AV
KUNGL. ÖRLOGSMANNASÄLLSKAPET

I
KARLSKRONA.

1916.

79:e årgången.

Häfte N:r 5

sjöslaget utanför Horns Rev den 31 maj och 1 juni 1916.

Vid världskrigets början väntade man förgäves på den stora Nordsjödrabbningen, varom så mycket förut profeterats. Varken Tyskland eller England vågade ännu riskera sin flotta i öppen kamp. Den underlägsna tyska flottan hölls tillbaka i en strategisk defensiv, och England, som då ännu icke hade någon armé av den styrka, att den kunde anförtros avvärjandet av den alltid spökande invasionsfaran, såg sig nödsakat att skydda sitt förnämsta krigsredskap bakom Scapa Flows klippmurar. Till slagflottornas ringa aktivitet bidrog också i hög grad det energiska utnyttjandet från båda sidor av U-båtar och minor, som gjorde farvattnen ytterst osäkra.

Under relativ överksamhet förflöto så 22 krigsmånader, en för de stillaliggande flottornas besättningar utomordentligt tålamsprövande och förhatlig väntetid. Den tyska marinens personal hörde hur systervapnet, armén, fyllde världen med segerbud. Skulle man då själv aldrig få visa vad man dugde till? Engelsmännen åter hade att anteckna många nedslående motgångar och misslyckanden: Antwerpen, Dardanellerna, Kut-el-Amara, bundsförvanterna Serbiens och Montenegros undergång, tvånget att införa allmän värnplikt, de tyska raiderna mot ostkusten, U-båtskriget, Zeppelinanfallen. Skulle den mäktiga engelska flottan då aldrig få gå till sjöss och skaffa England det segerbud, varpå man så länge väntat? Till örlogsbesättningarnas allt otåligare längtan efter att också få slå ett slag sällade sig så småningom också en i samma riktning gående folkmening, icke minst bland Englands allierade.

Under den långa väntetiden förändrades i väsentlig grad de förhållanden, som främst varit anledning till flottornas tillbakahållande. England skaffade sig en stormaktsarmé och invasionsfaran tedde sig icke längre hotande. Man blev vidare å båda sidor alltmera förtrogen med sättet att undvika de lurande farorna från U-båtar och minor. De träningsföretagen eller raider, som ofta företogs för att hålla besättningarna i hög stridsberedskap, utsträcktes också efter hand allt längre och avsågo alltmera samtidigt att söka strid.

Den innersta anledningen till, att den stora Nordsjödräningen äntligen kom till stånd, får nog sökas i ovanstående, ehuru en del andra omständigheter även ställts i samband därmed, såsom engelskt försök att intränga i Östersjön, tyska strävanden att komma åt en större engelsk ammunitionstransport till Ryssland, lord Kitcheners resa m. m. I de båda officiella berättelserna över slaget framhålles emellertid, att vardera flottan befann sig på en av sina sedvanliga kryssningar, då den samma mötte sin länge sökta motståndare i den väldiga sammandrabbning, som av tyskarna kallats »die Seeschlacht vor dem Skagerack» och av engelsmännen »the Battle of Jutland Bank».

I. De stridande flottornas sammansättning.

1. Tyska flottan.

Den tyska flottans sammansättning är endast mycket ofullständigt bekant, men torde densamma ha varit indelad ungefärligen enligt följande:

Amiral Scheers förband.

Flaggskepp: *Friedrich der Grosse.*

1. »Geschwader»: 8 slagskepp av Helgoland- och Nassau-klasserna (viceamiral Ehrhardt-Schmidt).
2. » 6 slagskepp av Deutschland-klassen (konteramiral Mauve).
3. » 7 slagskepp av König- och Kaiser-klassen (konteramiral Behncke).

- β. »Aufklärungsgruppe»: 5 (?) lätta kryssare.
4. » 5 (?) lätta kryssare, äldre, bl. a. Frauenlob (Kapitän zur See von Reuter).

»Torpedoboote»: obekant antal jagare, fördelade på flottiljer om 11 båtar.

U-båtar: obekant antal.

Viceamiral Hippers förband.

1. »Aufklärungsgruppe»: 5 slagkryssare: *Lütow*,*) Derfflinger, Seydlitz, Moltke, von der Tann.
2. » 10 (?) lätta kryssare, bl. a. sannolikt *Graudenz*, Frankfurt, Wiesbaden, Rostock, Elbing (konteramiral Boedicker).

»Torpedoboote»: obekant antal jagare, fördelade på flottiljer om 11 båtar.

2. Engelska flottan

I den engelska rapporten får man veta en hel del detaljer angående den taktiska indelningen, och en sammanställning av dessa uppgifter giver vid handen följande sannolika indelning:

Amiral Jellicoes förband.

1. »Battle Squadron»: 7—8 slagskepp, bl. a. 3 av Resolution-klassen samt *Marlborough* och *Colossus* (viceamiral Burney och konteramiral Duff).
2. » » 7—8 slagskepp (viceamiral Jerram, konteramiral Leveson).
4. » » 7—8 slagskepp, bl. a. Jellicoes flaggskepp, *Iron Duke* (viceamiral Sturdee, konteramiral Gaunt).
3. »Battle Cruiser Squadron»: *Invincible*, *Inflexible*, *Indomitable* (konteramiral Hood).

Repetitörer: lätta kryssarna *Boadicea*, *Active*, *Blanche*, *Bellona*.

*) Kursiverade namn angiva flaggskepp, flottiljefartyg o. s. v.

1. »Cruiser Squadron»: 4 pansarkryssare, *Defence*, *Black Prince*, *Warrior*, *Duke of Edinburgh* (konteramiral Ar. buthnot).
2. » » 2 pansarkryssare (konteramiral Heath). (Detta förband kom ej i strid).
4. »Light Cruiser Squadron»: 6 lätta kryssare, bl. a. *Calliope* (commodore Mesurier).
4. »Flottilla»: 20 jagare, bl. a. *Tipperary*, *Ardent*, *Ambuscado*, *Garland*, *Spitfire* (captain Wintour).
11. » 20 jagare, bl. a. *Castor* (commodore Hawksley).
12. » 20 jagare, bl. a. *Mænad*, *Onslaught* (captain Stirling).

Dessutom antagligen ytterligare jagare som bevakning mot U-båtar.

U-båtar: obekant antal, däribland E 22, som lär hava ramrats av en engelsk ? jagare).

Viceamiral Beattys förband.

1. »Battle Cruiser Squadron»: 4 slagkryssare, *Lion*, *Princess Royal*, *Queen Mary*, *Tiger* (konteramiral Pakenham).
2. » » » 2 slagkryssare, *New Zealand*, *Indefatigable* (Australien deltog ej i slaget). (Konteramiral Brock.)
5. »Battle Squadron»: 5 slagskepp, *Barham*, *Malaya*, *Valiant*, *Warspite*, *Queen Elizabeth* (konteramiral Evan-Thomas).
1. »Light Cruiser Squadron»: 4—5 lätta kryssare, bl. a. *Galetea* (commodore Alexander-Sinclair).

2. »Light Cruiser Squadron»: 4—5 lätta kryssare, bl. a. *Southampton*, *Dublin*, *Birmingham* (commodore Goodenough).
3. » » » 4—5 lätta kryssare, bl. a. *Falmouth*, *Yarmouth* (konteramiral Napier).
1. Flotilla: 10 (?) jagare med lätta kryssaren *Fearless* (captain Roper).
9. » 10 (?) jagare, bl. a. *Turbulent*, *Termagent*, *Landrail*, *Lydiard*.
10. » 10 (?) jagare, bl. a. *Moorsom*, *Morris*.
13. » 10 (?) jagare, bl. a. *Nestor*, *Nomad*, *Nicator*, *Narborough*, *Pelican*, *Petard*, *Obdurate*, *Nerissa*, *Moresby*, med lätta kryssaren *Champion* (captain Farie).

Moderfartyg för flygbåtar: *Engadine*.

Enligt en tysk uträkning utgjorde det sammanlagda engelska fartygstonnaget i Nordsjöslaget 1,184,450 ton gentemot 639,200 ton å tysk sida.

II. Spaningsstyrkornas rörelser före slaget.

Den 30 maj 1916 utlöpte från olika engelska hamnar de sju spaningsstyrkor, vilkas sammansättning ovan är angiven. Viceamiral Jellicoe med huvudstyrkan torde hava styrt kurs mot kusten av Norge, under det att viceamiral Beattys förband, vilka voro utsända på spaning 80—90 sjömil söderom högste spaningsstyrkans befälhavaren, styrde i ungefärlig riktning mot Skagen.

Även den tyska flottan hade en av de sista majdagarna gått till sjöss. Den styrde den 31 maj NNV-kurs med spaningsstyrkan under viceamiral Hipper ävenledes framskjuten 80—90 sjömil framför huvudstyrkan.

De tyska slagkryssarna befunno sig vid $\frac{1}{2}$ 4 tiden på e. m. omkring 90 sjömil väst Hanstholmen. Vädret var klart, och en svag bris blåste från NV, så småningom övergående till SV. Sjön var lugn, men så småningom uppstod en långsam dynning orsakad av de många med hög fart framrusande fartygen.

Kl. 3,20 e. m. *) den 31 maj mottager amiral Beatty gnistmeddelande från lätta kryssaren Galatea, att fiendliga fartyg äro i sikte. Några minuter senare sänder tyska kryssaren Frankfurt, som befinner sig på vänstra flygeln av den tyska söklinjen framför slagkryssarna, en motsvarande signal till amiral Hipper. Denne ger sina lätta stridskrafter order att anfälla fienden, som tillsvidare befinnes utgöras av 8 lätta kryssare med 3 skorstenar samt ett flertal jagare. De engelska fartygen draga sig undan åt NV, och en eldstrid på långt avstånd utspinner sig.

Sedan Beatty mottagit Galateas rapport, låter han sin styrka ändra kurs till SSO, mot Horns rev, i avsikt att komma mellan fienden och hans bas. Snart synes emellertid en rökmassa i ostlig riktning, vilket övertygar Beatty om, att fienden omöjligt kan komma förbi Horns rev utan att tvingas till strid. Följaktligen ändras kursen kl. 3,35 e. m. mera babord hän till NO. 1. och 3. lätta kryssareshaderna sprida sig utan att invänta order därom i en skärm framför de stora fartygen. Så småningom kommer även 2. lätta kryssareshadern upp och intager plats förut.

För att utröna fiendens styrka, beordrar Beatty kl. 3,45 e. m. Engadine att uppsända en flygbåt. 23 minuter senare är flyglöjtnant Rutland med en »assistant paymaster» som spanare på väg. Han råkar ut för beskjutning från 4 fiendliga lätta kryssare, men kan det oaktat redan kl. 4,30 e. m. sända in sina första rapporter, därmed visande att »flygbåtar under dylika omständigheter äro utmärkt värdefulla» (Beattys rapport). Att märka är, att ingen tysk luftspaning ägde rum denna dag.

*) Mellaneuropeisk tid, ej sommartid.

Den tyske viceamiralen har under tiden ändrat kurs mot fienden. Omkring kl. 4,30 e. m. siktar han 6 större fartyg, formerade på två kolonner. Ungefär samtidigt har Beatty fått sikte på de 5 tyska slagkryssarna samt ökar farten till 25 knop och låter sin styrka intaga stridsformering, först enkel kolonn och därefter, för att undvika obehag av röken, smal flankformering. 1. slagkryssareshadern leder, föregången av jagare från 13. och 9. flottiljerna. Den engelska styrkan girar till OSO-kurs, och amiral Hipper lägger sina fartyg på en med fiendens parallell kurs. Avståndet är 21,000 meter.

I NNV på omkring 9,000 m. avstånd synes konteramiral Evan-Thomas' snabbgående slagskeppeskader, som med högsta fart följer efter slagkryssarna för att medverka vid krossandet av fienden.

De båda motståndarna från den 24 januari 1915 stå åter emot varandra, färdiga till ny strid. En oerhörd spänning råder å båda sidor. Man vet, att nu kommer det icke att endast bliva fråga om en kraftmätning mellan slagkryssarförbanden. Båda huvudstyrkorna äro i antågande därbakom, och man kanske står inför ett världshistoriskt avgörande, ödesdigert för den, som låter fienden vinna övertaget.

Amiral Beatty har anledning att med välgrundade förhoppningar om framgång börja drabbningen. Hans motståndare är i artilleristiskt avseende avsevärt underlägsen. Den sammanlagda vikten av de tyska bredsidorerna förhåller sig till motsvarande siffra å engelsk sida som 1 : 1,50. Och efter 5. slagskeppeskaderns ingripande kommer samma förhållande att bliva 1 : 3,8, d. v. s. nära fyradubbel överlägsenhet för engelsmännen. Beatty kan dessutom avskära tyskarnas återtågslinje, och han säger också med fullt berättigande i sin rapport, att »our situation was both tactically and stratetically good».

III. Striden mellan slagkryssareshkaderna.

De första salvorna från det svåra artilleriet braka lös kl. 4,48 e. m., då båda styrkorna öppna eld ungefär samtidigt. Rörande avståndet vid detta tillfälle råda olika meningar. I Beattys rapport uppges detsamma till 18,500 yards (16,900 m.), då däremot den tyska berättelsen nämner siffran 13,000 meter.

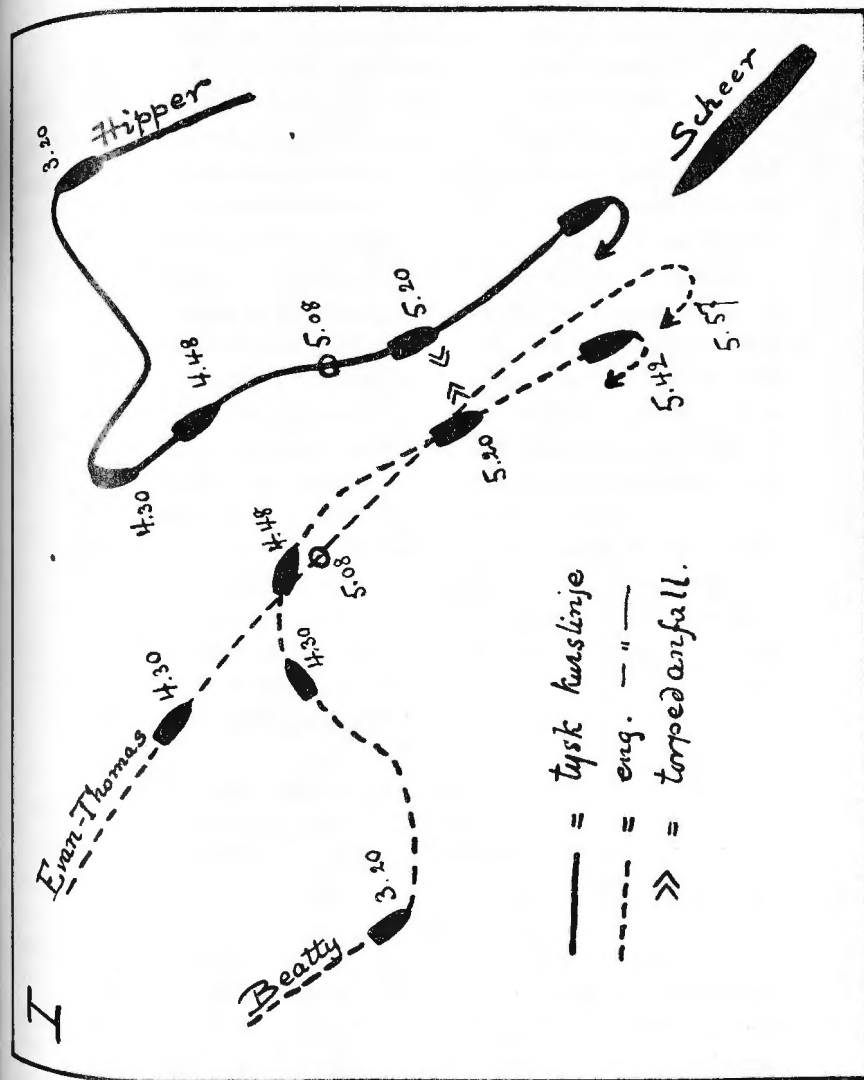
Avståndet mellan slagkryssareshkaderna varierade sedan mellan 16,500 och 13,000 meter; medelkursen var SSO.

På engelsk sida deltog i drabbningens första skede 48 grova kanoner av 34,3 cm. och 30,5 cm. kaliber gentemot 44 st. 30,5 cm. och 28 cm. kanoner hos tyskarna.

Engelsmännen torde till en början ha haft de gynsamaste belysningsförhållandena, med solen bakom sig. Denna fördel försvann dock så småningom med det senare inträdande diset. Amiral Hippers fartyg hade fördelen av vinden, i det de sköto åt lovart, varigenom röken från kanonmynningarna drev bort. För engelsmännen hängde röken däremot länge kvar i lä om fartygen, försvårande riktningen.

Eldledningen och skjutskickligheten äro säkerligen förstklassiga å båda sidor. I snabb följd dåna mäktiga salvor, de grova projektilerna uppriva jättelika vattenpelare och sprida död och förödelse å fiendefartygen. Redan efter 16 minuters eldgivning har det svåra artilleriet kräft sitt första offer. På den engelska slagkryssaren Indefatigable uppstår kl. 5,04 e. m. en fruktansvärd explosion, som fullkomligt förintar fartyget. Av 780 mans besättning bliva 2 senare räddade av tyskarna.

Nu stå lika många slagkryssare emot varandra, 5 å vardera sidan. Men detta jämviktsläge består icke länge. Den med 38 cm. kanoner bestyckade 5. engelska slagskeppeskadern har nu kommit på stridsavstånd och ingriper kl. 5,08 e. m. i striden på 18,300 meters avstånd. Med denna kraftiga förstärkning på fiendesidan blir övermakten de tyska slagkryssarna alltför kännbar, hälst som de nytillkomna fartygen även äro försedda med betydligt svårare pansar.

Amiral Hipper besluter sig för att genom ett torpedanfall söka lätta trycket och åtminstone för en stund minska den fientliga eldens häftighet. 15 tyska jagare, ledda av lätta kryssaren Regensburg, bryta kl. 5,20 e. m. fram för om slagkryssarna och rusa emot den fientliga linjen. De mötas av ett mördande granatregn samt av motanfall från engelska jagarna.

12 engelska jagare (Nestor, Nomad, Nicator, Narborough, Pelican, Petard, Obdurate, Nerissa, Moorsom, Morris Turbulent och Termagent) hade nämligen erhållit order att vid lägligt tillfälle angripa med torped. De kasta sig nu emot de anstormande tyska båtarna och närma sig dem intill 1,000 m. avstånd. En förbittrad artilleristrid uppstår, varunder två tyska jagare sjunka. Besättningarna räddas dock mitt under fiendens eld. En engelsk jagare sänkes genom artillerield, en annan genom torpedskott. Nestor och Nomad (1,900 ton) kvarligga på stridsplatsen såsom vrak. Deras besättningar bärgas sedermera av tyskarna. Å engelsk sida deltog ingen lätt kryssare i anfallet, vilket möjligen kan hava varit anledning till de större engelska förlusterna.

Emellertid brötos båda torpedanfallen på halva vägen genom fiendens motangrepp. Tyskarna säga ingenting om resultatet av torpedskjutningen mot de större fartygen; enligt den engelska rapporten skola flera torpeder åtminstone ha passerat den tyska formeringen. Sannolikt var träffresultatet från båda sidor = 0.

Artilleristriden når efter detta sin höjdpunkt. Ett ständigt manövrerande äger rum för att försvåra fiendens avståndsbestämning och hindra honom att skjuta in sig. I regel torde detta ha skett genom små samtidiga girar («abstaffeln») åt endera sidan.

Konteramiral Evan-Thomas' eskader koncentrerar elden mot den fientliga kön. Kl. 5,18 e. m. iakttages det tredje tyska fartyget (Moltke) råka i brand. Sikten börjar att försämras, särskilt de tyska fartygens konturer bli otydliga.

Kl. 5,30 e. m. höres åter brakets av en oerhörd explosion. Det är 30,000-tons-kryssaren Queen Mary, som springer

i luften, efter att ha träffats av flera salvor. Ett ögonvittne på Tiger skildrar denna händelse på följande sätt: »varenda tysk projektil tycktes plötsligt på en gång träffa slagkryssaren. Det var som när en virvelvind kastar en skog över ända. Queen Mary rullade över åt styrbord, mast och skorstenar voro bortskjutna, och i sidan såg man ett väldigt hål. Efter halvannan minut var kölen det enda, som syntes av Queen Mary, och så försvann även den». 2 överlevande räddades sedermera av tyskarna, 4 av engelsmännen. En japansk prins (marinattaché i London?) omkom med slagkryssaren.

Kl. 5,38 e. m. får den engelske viceamiralen ett ovälkommet meddelande. Från flaggskeppet i 2. lätta kryssareshadern, som var framsänd på spaning sydvart, rapporteras, att den tyska huvudstyrkan är i sikte förut. Jagarna återkallas, och då de tyska slagskeppen 4 minuter senare bliva synliga i SO, låter Beatty sina slagkryssare gira 16 streck styrbord hän och fortsätter på en nordlig kurs för att leda fienden upp mot egen huvudstyrka.

Under tiden närma sig Evan-Thomas' slagskepp norrifrån, häftigt beskjutande de tyska slagkryssarna. Beatty meddelar honom den tyska flottans läge och beordrar honom att följa efter nordvart. Sedan Beatty väl kommit i ordning på den nya kursen, girar 5. slagskeppeskadern kl. 5,57 e. m. upp akter om honom. Fearless med 1. flottiljen intager plats för om Beatty, 1. och 3. lätta kryssareshaderna på slagkryssarnas styrbords bog och Champion med 13. flottiljen vid Evan-Thomas' eskader.

Southampton med 2. lätta kryssareshadern fortsätter sydvart för att närmare utspana fiendens styrka. Nämda spaningsförband närmar sig intill 13,000 m. och vänder nordvart, då de tyska slagskeppen öppna eld med svårt artilleri, samt intager så småningom plats på de engelska slagkryssarnas bords låring.

Då amiral Scheers styrka närmar sig, girar den tyska slagkryssareshadern successivt 16 streck styrbord hän och sätter sig i täten av slagskeppskolonnen.

Kryssarstriden är slut, efter att ha pågått något mer än 1 timme. Under de första 20 minuterna har kampen förts utslutande mellan slagkryssarförbanden, under den övriga tiden däremot hava även de 5 slagskeppen deltagit å engelsk sida. Förlusterna äro 2 engelska slagkryssare och 4 jagare gentemot 2 tyska jagare. Med största sannolikhet har icke något större tyskt fartyg under denna period gått under, enär detta i så fall säkerligen hade angivits i den engelska rapporten. Sikten hade ju ännu icke blivit så dålig, att en dylik händelse kunnat förbli obemärkt för engelsmännen.

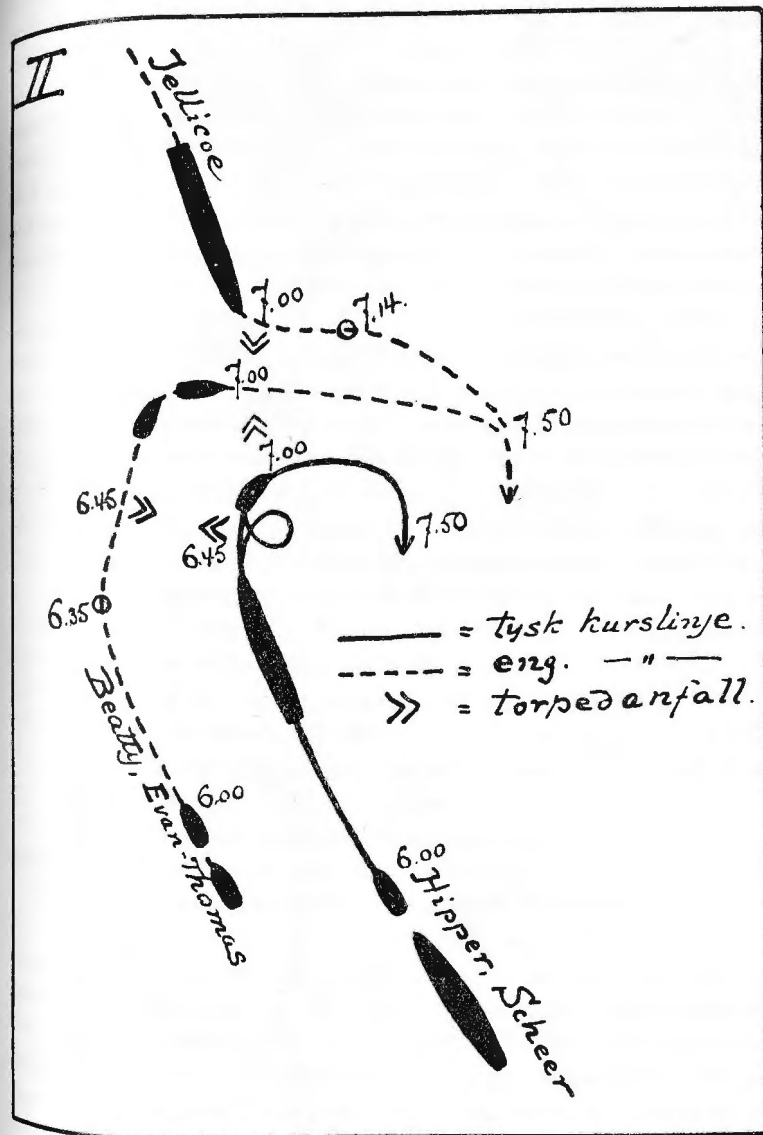
Slagkryssarstriden har således, trots fiendens överlägsenhet, resulterat i en betydande framgång för de tyska vapnen. Viceamiral Hipper har fått en vacker revanche för den 24 januari 1915.

IV. Tyska huvudstyrkans ingripande.

Kl. 3,40 e. m. har amiral Scheer fått veta, att spaningsförbanden stött på fientliga stridskrafter, och han hålles därefter genom gnistsignaler kontinuerligt underrättad om händelsernas gång. Huvudstyrkan ångar med högsta fart mot stridsplatsen, och innan man når fram dit erhålla besättningarna en sista skaffning före slaget.

De fem slagskeppen av Queen Elisabeth-klassen vände, som ovan nämnts, kl. 5,57 e. m. nordvärt efter Beatty. De intaga flankformering för att undvika beskjutning längs formeringen och komma omedelbart därefter under eld från de främsta tyska slagskeppen på 18,000 meters avstånd (3. tyska slagskeppeskadern gick i täten). De engelska slagkryssarna däremot äro utom räckhåll för den tyska huvudstyrkans kanoner.

Amiral Scheer övertager från kl. 6 e. m. det omedelbara befälet över hela flottan. Drabbningen fortgår nu under omkring 1 timmes tid på nordliga kurser, med avståndet mellan de närmast varandra varande styrkorna omkring 13,000 meter.

5. engelska slagskeppseskadern är i början utsatt för överlägsen fientlig eld. Enligt en tysk uppgift skola de i striden deltagande tyska slagskeppen ha varit inskjutna mot nyssnämnda eskader redan vid tredje salvan. Ur detta ogynnsamma läge rädda sig emellertid engelsmännen ganska snart genom sin till flera knop uppgående fartöverlägsenhet, som sätter dem i stånd att så småningom skjuta fram sina fartyg för om den fientliga täten, samtidigt ökande avståndet till den tyska huvudstyrkan. Eftersom avståndet till sistnämnda styrka redan från början uppgick till 18,000 meter, torde detsamma snart ha blivit allt för stort för en verkligt effektiv eldgivning.

Det blir nu i stället amiral Hippers slagkryssare, som återigen få uppbära den tyngsta belastningen. De ansättas hårt av Queen Elisabeth-klassens 38 cm. kanoner och bli endast då och då svagt understödda av egen huvudstyrkas främsta fartyg. De tyska slagkryssarna giva så småningom efter för det fientliga trycket och gira alltmera ostvart hän. En av dem synes lämna sin plats i formeringen på grund av lidna skador. Men även ett av de engelska slagskeppen går ur formeringen med stark slagsida (*kl. 6,20 e. m.*).

Förklaringen till att Hippers fartyg icke alldeles krossas av den engelska elden får huvudsakligen sökas i den dåliga sikten. Denna har nämligen blivit allt sämre genom i NO uppstigande tjocka, som skymmer undan de tyska fartygen. I väster är horisonten däremot ännu klar, och de engelska fartygen avteckna sig tydligt mot denna bakgrund.

Kl. 6,35 e. m. är Beattys kurs NNO, och enligt på flaggskeppet fört bestick bör Jellicoes huvudstyrka befinna sig i bäring N 16° V.

De engelska lätta kryssare och jagare, som befinna sig i Beattys närhet, framsändas av honom *kl. 6,45 e. m.* till torpedanfall mot de tyska slagkryssarna, enligt tyskt antagande i avsikt att förhindra de sistnämnda att oroa föreningen mellan den engelska huvudstyrkan och de i strid varande förbanden. Liksom vid föregående torpedanfall mötes även detta genom ett motanfall av fiendens lätta stridskrafter. De tyska slag-

kryssarna undvika de avfytrade torpederna genom en samtidig styrbordsgir och fortsätta sedan giren runt tillbaka till den gamla kursen. Ingen torped torde hava träffat sitt mål.

I samband härmed utmärkte sig särskilt de båda engelska jagarna Onslow och Defender. Onslow iakttog *kl. 7,05 e. m.* en tysk lätt kryssare, som tydligen ämnade skjuta torpeder mot Lion. Utan tvekan går Onslow till anfall mot kryssaren och beskjuter den med 58 artillerisalvor på avstånd mellan 3,700—1,800 m. ävensom med torpedskott. Oaktat nästan manöveroduglig på grund av den fientliga elden går jagaren sedan till torpedanfall rakt mot de fientliga slagkryssarna och slagskeppen samt fullföljer anfallet ända tills maskinerna på grund av haverier måste stoppas. Den ävenledes svårt skadade Defender tog *kl. 8,15 e. m.* under beskjutning Onslow på släp och bogserade den sedan i 17 timmar hemåt, oaktat svårt väder under natten tvänne gånger kom bogserkabeln att springa. Onslow övertogs sedan av bogserbåtar. De båda hjältemodiga jagarcheferna föreslås i Beattys rapport till särskild utmärkelse.

Under den nu skildrade perioden av drabbningen har sikten alltmera försämrats i nordlig och nordostlig riktning, och osiktbarheten påverkar även tyskarnas operationer ogynnsamt.

V. Jellicoes framskjutna förband anlända till stridsplatsen.

Då högste befälhavaren över »the grand fleet» genom gnistsignal underrättats om att fienden kommit i sikte, sätter han kurs SO t. S samt högsta fart. Under omkring 2 timmars tid ansträngas maskinerna till det yttersta. Maskin- och eldrumspersonalen erhåller i amiralens rapport ampla lovord för sina prestationer vid detta tillfälle, när flottans medelfart översteg provtursfarterna för några av de äldre fartygen.

Föreningen med Beatty blir emellertid avsevärt fördröjd på grund av den sydliga kurs, som styrdes av B ända till dess han siktade tyska huvudstyrkan. Jellicoe detacherar därför 3. slagkryssaeskadern under konteramiral Hood med order

att gå i förväg och förstärka de i strid varande slagkryssarna. Även 1. och 2. kryssaeskadrarna under konteramiralerna Arbuthnot och Heath äro framsända för om huvudstyrkan.

Kl. 6,30 e. m. är Hood så nära stridsplatsen, att blixtrar från artillerielden synas i SV. Lätta kryssaren Chester framsändes på spaning, men råkar i strid med flera fientliga lätta kryssare samt måste återvända med oförrättat ärende.

Arbuthnots pansarkryssare råka oförmodat på de tyska lätta kryssare och jagare, vilka insatts till motanfall mot det av Beatty kl. 6,45 e. m. igångsatta torpedanfallet, samt beskjuta dessa med överraskande eld. De tyska fartygen retirera skyndsamt för att återförena sig med slagkryssarna. Lätta kryssaren Wiesbaden får emellertid kl. 6,55 e. m. en träff i maskinrummet och blir kvarliggande, trots försök att bogsera undan den. Fartyget skadas ytterligare av den fientliga elden samt sjunker slutligen med flaggan i topp. Endast 1 man av besättningen blir räddad.

I sin iver att förfölja de retirerande tyska lätta förbanden råkar emellertid Arbuthnots eskader jämte densamma åtföljande lätta kryssare och jagare oväntat ut för överväldigande eld från den tyska huvudstyrkan. En mindre engelsk kryssare sjunker omedelbart. Pansarkryssarna Defence, Black Prince och Warrior sättas ur stridbart skick; de båda förstnämnda gå inom kort till botten, utan att någon av besättningarna kan räddas, under det att Warrior tillsvidare kan hållas flytande. Den tages kl. 9,40 e. m. på släp av Engadine, men måste kl. 8,15 f. m. dagen därpå övergivas, efter att ha bogserats en distans av 75 sjömil.

Omkring kl. 7 e. m. hava några tyska jagarflottiljer framgått till torpedanfall mot stora fientliga fartyg, som skymtade fram i dimbankarna i NO. De finna här den engelska huvudstyrkan, en lång rad av 23 slagskepp, vilka först synas styra kurs västvärt, men sedan gira till kontrakurs. Som vanligt mötes torpedanfallet av ett motanfall. Lätta kryssaren Canterbury deltagar i detsamma och råkar i strid med flera tyska lätta kryssare, vilka hårt ansätta jagarna Shark, Acasta och

Christopher. Shark har fått däckets rensopat av fiendens eld så när som på 1 kanon, vid vilken den tappre fartygschefen, commander Jones, och några man arbeta i det sista. Shark och en jagare med beteckningen O 4 sänkas.

Kl. 6,50 e. m. har man från Lion på babords bog siktat engelska kryssare, och 6 minuter därefter komma de främsta slagskeppen av Jellicoes flotta inom synhåll på 5 sjömil distans i nordlig riktning, alltså ostligare än som beräknats. Beatty ändrar följaktligen kurs ostvärt hän och ökar farten till högsta möjliga. Avståndet till fienden nedgår nu till 11,000 meter. Vid denna tid gira de tyska slagkryssarna så småningom till SO-kurs, och enligt den engelska rapporten voro endast 3 av dem synliga. Dessa följas tätt av König-klassens fartyg.

Efter sitt misslyckade försök att påträffa de övriga slagkryssarna i sydvästlig riktning har konteramiral Hood lett sin eskader åt NV. Han siktar nu Beattys styrka kl. 7,10 e. m. och beordras intaga plats för om densamma. 11 minuter senare är ordern utförd, »rear-admiral Hood bringing his squadron into action ahead in a most inspiring manner, worthy of his great naval ancestors». Hood närmar sig djärft den fientliga täten intill 7,300 meters avstånd, tvingande den fientliga ledaren, slagkryssaren Lützow, att gira undan till väst om syd. Tyskarna koncentrera emellertid elden på Hoods flaggskepp, Invincible, som inom kort svårt skadat sjunker i djupet. Eskaderchefen går under med sitt flaggskepp, endast chefen och sekonden bliva räddade. Beatty har nu ändrat kurs till OSO för att understödja de båda kvarvarande fartygen av 3. slagkryssaeskadern.

Kl. 7,25 e. m. går även konteramiral Napier till anfall mot den tyska täten med sin lätta kryssaeskader. Falmouth och Yarmouth avskjuta sina torpeder mot den ledande slagkryssaren, som enligt engelsk uppgift träffas av en torped.

VI. Jellicoes slagskeppseskadrar gripa in i striden.

Under dåliga siktförhållanden anländer den engelska huvudstyrkan kl. 6,55 e. m. så nära platsen för den pågående drabbningen, att blixterna vid eldgivningen kunna iakttagas. Inga fartyg kunna däremot ännu urskiljas, och man vet icke om man först skall möta vän eller fiende. Situationen är således mycket osäker, särskilt som Iron Dukes och Lions räknade lat. och long. icke stämma överens på grund av de många kurs- och fartändringar Beatty vidtagit.

Kl. 7 e. m. siktas emellertid Beattys slagkryssare förut om styrbord från slagskeppet Marlborough, och kl. 7,06 e. m. får konteramiral Evan-Thomas på Barhams babords bog i sikte »the starbord wing-division of the battle fleet». Detta uttryck synes tyda på, att den engelska slagflottan innan den utvecklades i stridsformering befann sig i någon bred formering.

Under häftig fientlig eld manövrerar 5. slagskeppseskadern så, att den kommer att intaga plats akter om de övriga slagskeppen. Warspite erhåller därvid roderskada och går rakt emot den fientliga formeringen, varunder slagskeppet träffas av upprepade salvor. Roderskadan blir emellertid åter reparerad.

Under denna period, då de olika engelska förbanden skulle förenas under högste befälhavarens ledning, var stor försiktighet av nöden för att förhindra vådabeskjutning av egna fartyg. Kl. 7,14 e. m. rapporterar emellertid Beatty den fientliga slagflottans läge, varefter Jellicoe utvecklar sin styrka i stridsformering. Under det denna manöver pågår kommer huvudstyrkan i strid på 10,000—11,000 meters avstånd, först med de tyska slagkryssarna och snart därefter även med slagskepp av König- och Kaiserklasserna. Den svåra artilleristriden fortplantar sig sedan allt längre akteröver i de bägge långsträckt kolonnerna. Kanondundet höres långt in i Norge och längs hela Jyllands västkust.

Engelsmännens artilleristiska överlägsenhet är högst betydande (omkring 330 svåra kanoner av 38,1 cm., 34,3 cm. och

30,5 cm. kaliber, gentemot omkring 220 30,5 och 28 cm. kanoner å tysk sida). De skjuta också utmärkt, och de tyska fartygen äro tidvis inhöljda i vattenuppkast och krevadmöln. Särskilt flaggskeppet, Iron Duke, får i amiralens rapport beröm för god skjutning: på 11,000 m. avstånd erhöles träffar redan i 2. salvan mot ett tyskt slagskepp. Tyskarna besvara emellertid elden energiskt och särskilt mellan kl. 7,20—7,30 e. m. iakttagas många träffar å de fientliga fartygen. Ett slagskepp av Queen Elizabeth-klassen flyger enligt tysk uppgift i luften kl. 7,30 e. m. på liknande sätt som förut Indefatigable och Queen Mary. Särskilt lider 1. engelska slagskeppseskadern av fiendens eld, och slagskeppet Colossus träffas upprepade gånger.

Kl. 7,45 e. m. kan Lützow icke längre hålla sin plats som ledare av den tyska kolonnen. Träffad av 15 svåra projektiler måste den minska farten och sackar efter samt måste sedan under natten övergivas. Amiral Hipper embarkerar under fiendens eld på en torpedbåt och sättes ombord på Moltke, där hans flagga hissas. Innan detta hinner ske, är Derfflinger under en stund ledare.

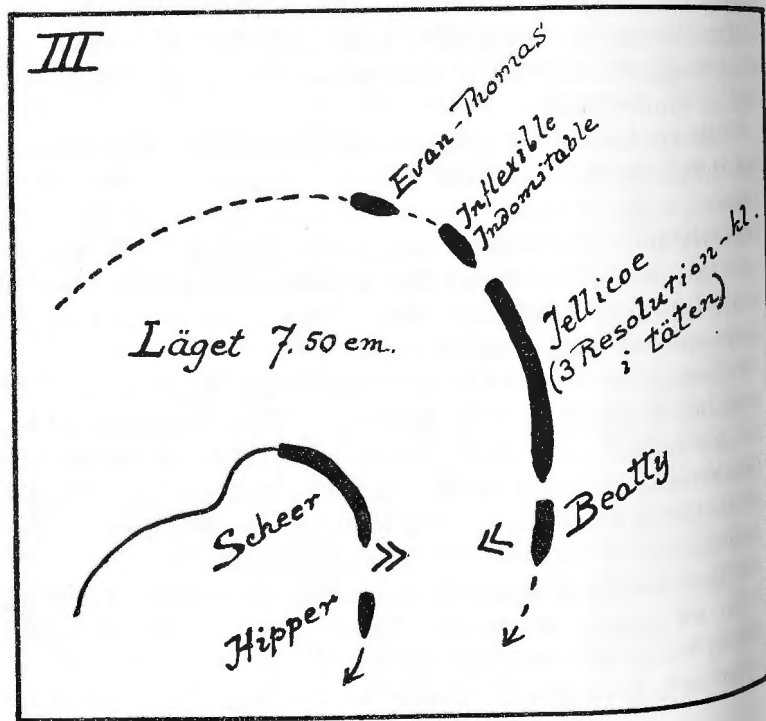
Beatty har kl. 7,50 e. m. pressat sig fram för om den engelska huvudstyrkans främsta eskader, 3 fartyg av Resolution-klassen, som vid sagda tidpunkt befunno sig i NNV på 3 sjömil avstånd. De förut i täten gående Inflexible och Indomitable beordas av Beatty att intaga plats akterut i kön, och B. sätter sig i stället för dem i täten av den engelska formeringen samt minskar farten till 18 knop.

Sikten var vid denna tid mycket inskränkt, ej mer än omkring 4 sjömil, och de stridande förlora varandra under kortare perioder ur sikte. Avståndet nedgick emellertid icke under omkring 8,000 meter, detta förnämligast beroende på, att tyskarna i känslan av sin materiella underlägsenhet icke ville släppa fienden allt för nära in på livet.

Engelsmännen ändra så småningom kurs från SO t. O till V för att minska avståndet. Tyskarna gira emellertid uppförhålligt undan och förlänga avståndet med tillhjälp av torpedanfall och rökskärmar. Dessa kursändringar hava till följd,

att den engelska flottan, som i början av striden befann sig på fiendens bog, så småningom kommer i ett akterligt läge i förhållande till honom, men dock mellan tyskarna och deras bas. Vädret var gynnsamt för den ovannämnda tyska taktiken att öka avståndet, så snart fiendens eld blev för besvärande. Men samtidigt övergick fördelen av belysningsförhållanden alltmera till engelsmännen, ju mera de drogo sig ostvart om motståndaren.

Jellicoe klagar i sin rapport över, att aldrig mera än en del av den fientliga styrkan var synlig samtidigt, ibland endast 4—5 fartyg. Vid de tillfällen, då dimman lättade, skola emellertid tyskarna ha blivit illa åtgångna, några av deras fartyg sågos gira ur formeringen och åtminstone ett sjunka. Den tyska elden uppgives ha blivit allt svagare och av minskad verkan.

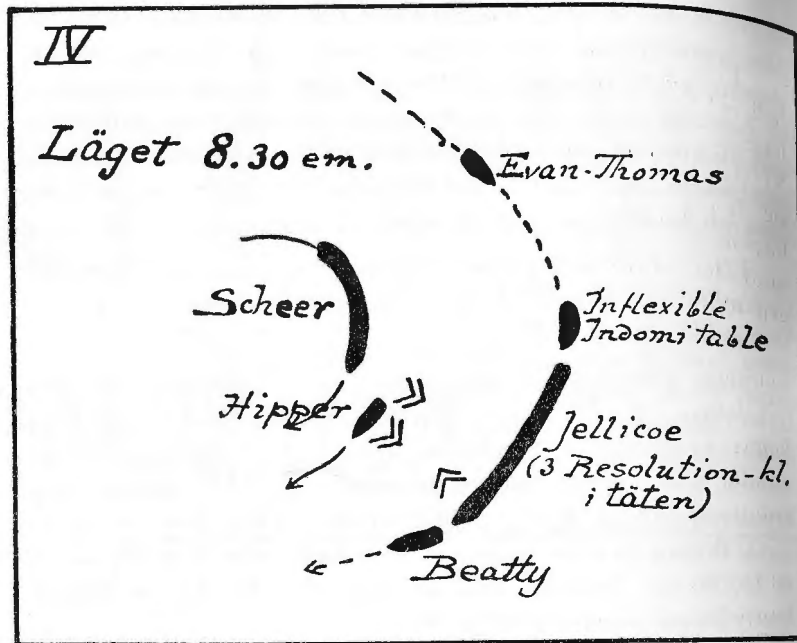
Kl. 7,50 e. m. riktar amiral Scheer ett torpedanfall mot fiendens huvudstyrka. Flera detonationer låta förmoda träffar. Slagskeppet Marlborough träffas enligt den engelska rapporten kl. 7,54 e. m. av en torped och får svår slagsida, men kan inom kort åter öppna eld. I striden med de torpedanfallet mötande engelska jagarna sjunker en av dessa, träffad av torpedskott. Även en tysk jagare går förlorad.

Efter nämnda torpedanfall förlora motståndarna varandra i rökmoln och dimma ur sikte, och artilleristriden dör för en kort stund alldeles ut.

Strax efter kl. 8 e. m. öppnas ånyo häftig eld mot den tyska täten. Bl. a. avlossar Marlborough, trots det den nyligen träffats av en torped, 14 snabba salvor mot ett fartyg av Königsklassen, som tvingas gira ur formeringen. De engelska slagkryssarna deltaga kl. 8,17 e. m. i striden. Från dem äro då av den tyska flottan synliga endast 2 slagskepp och 2 slagkryssare på 13,700 m. Jellicoes kurs är strax efter kl. 8 e. m. S, och Beatty stävar samtidigt SV t. S.

Beatty sätter nu 22 knops fart och söker pressa sig framför den tyska täten. Synbarligen lyckas han här för en stund intaga det eftersträfvade T-läget, enär enligt tysk uppgift den tyska täten vid denna tid utsattes för eld från båda sidor.

För att befria sin flotta ur detta otvivelaktigt ganska kritiska läge insätter amiral Scheer omkring kl. 8,30 e. m. ett oansynslöst torpedanfall mot fienden. Icke endast de lätta fartygen utan även slagkryssarna deltaga i detsamma. Dessa rusa med högsta fart mot den engelska formeringen, tätt följda av jagarflottiljer och lätta kryssare. Intill 6,000 meter från fienden går anfallsstormen fram på detta sätt. Där vända slagkryssarna, framsläppande de lätta fartygen till torpedanfall. Jagarna utsända på återvägen massor av rök. En tysk jagare går förlorad, men den tyska amiralen har lyckats frigöra sig från fiendens grepp. Efter anfallet förstummas artillerielden på nytt, och en ny framstöt av tyska flottiljer finner icke längre någon fiende bakom dimbankarna.

Beatty har kl. 8,32 e. m. konstaterat, att fiendens ledare befinner sig i NV t. V samt att flera tyska fartyg äro skadade. Då fienden kort därpå förloras ur sikte, utsändas 1. och 3. lätta kryssareskadern på spaning efter den tyska täten.

Kl. 9,20 e. m. anträffas densamma åter, och en kort men häftig strid på 9,000 m. uppblussar ännu en gång mellan de båda för varandra så välkända motståndarna Beatty och Hipper. Kl. 9,38 e. m. skiljer mörkret och diset dem slutgiltigt åt.

Kl. 9,18 e. m. har 11. engelska jagarflottiljen satt i gång ett torpedanfall mot den tyska huvudstyrkan. Flottiljen understödes av 4. lätta kryssareskadern. Calliope lider svåra förluster, men i gengäld synes ett slagskepp av Kaiserklassen träffas av en torped kl. 9,40 e. m. varjämte 4 tyska jagare upp-givas hava sänkts i dessa strider.

Dagstriderna äro härmed avslutade.

VII. Dispositioner för natten.

Fram emot kl. 10 e. m. styr Jellicoe kurs SV. Då fienden helt och hållet försvunnit ur sikte och det alltmera mörknar, låter den engelske amiralen sin huvudstyrka ändra kurs till St. O. Med denna kurs och de lättare förbanden väster om sig, hoppas han dels kunna skydda egen styrka för nattliga torpedanfall, dels möjliggöra egna sådana attacker mot fienden samt dels slutligen åstadkomma drabbningens förnyande dagen därpå.

Kl. 10,24 e. m. lägger Beatty sin styrka på samma kurs som högste befälhavaren, fastän längre västerut.

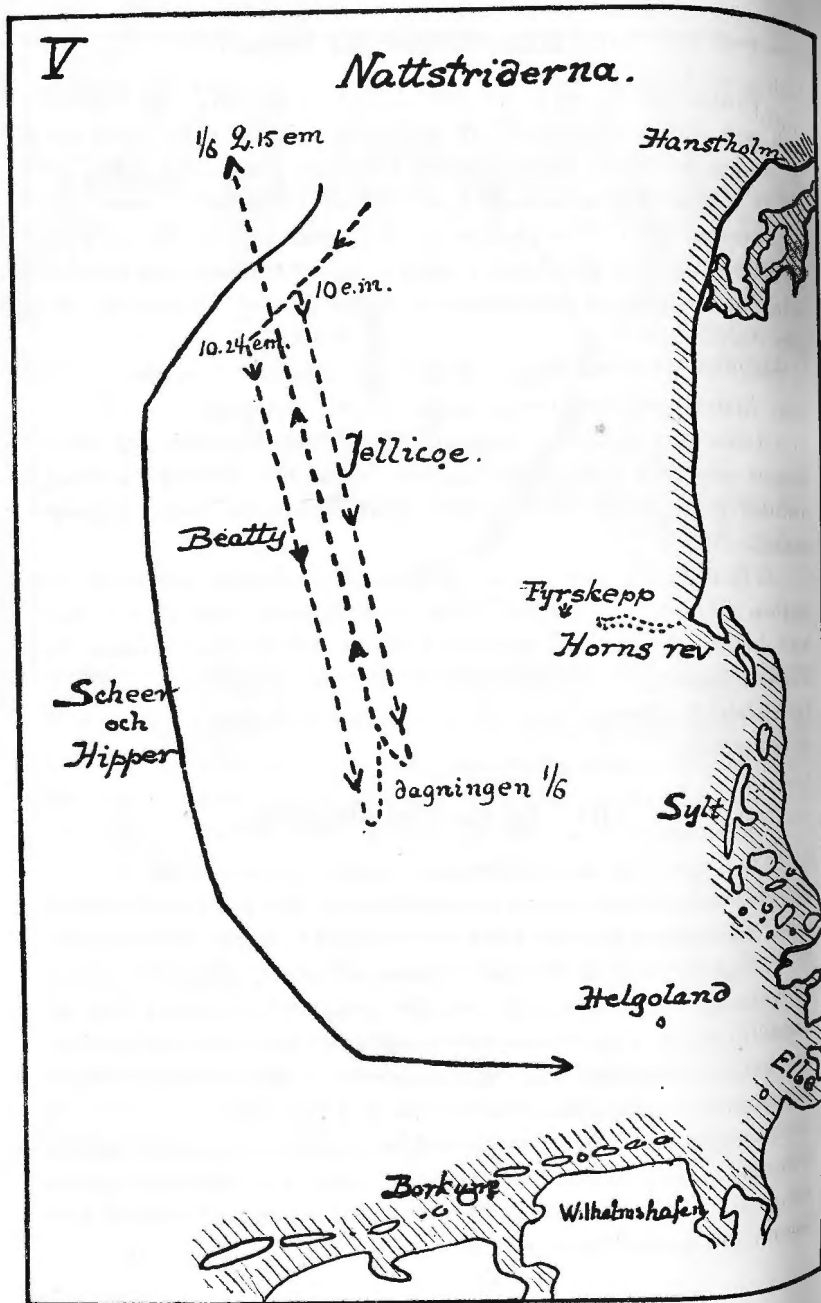
Lätta kryssare och jagareflottiljer beordras hålla sig ännu längre västvärt och hålla kännning med den fientliga flottan, anfälla densamma med torped samt förhindra tyska torpedanfall.

Vilka order den tyske högste befälhavaren utfärdat för natten känner man icke. Men med största sannolikhet har han lett sin flotta i en stor båge väster om engelsmännen för att vid dagningen kunna inträffa utanför Helgoland. De lättare stridskrafterna hade givetvis erhållit liknande order som de engelska.

VIII. De nattliga striderna.

De engelska lätta förbanden hade under natten otvivelaktigt en viss fördel över motståndaren. De engelska jagarna voro överlägsna i såväl antal som storlek. Deras flottiljchefer visste, att den tyska huvudstyrkan med största sannolikhet var att söka på en sydlig kurs, och de kunde därför möta den på kontrakurs, d. v. s. i fördelaktig riktning för torpedskjutning. De tyska flottiljerna hade däremot svårare att avgöra, i vilken riktning de borde söka målen för sina torpeder.

De engelska stora fartygen bliva heller icke under natten anfällna. Däremot verkställa 4., 11. och 12. engelska flottiljerna under den mörka och mulna natten en rad djärva och delvis framgångsrika anfall mot den tyska huvudstyrkan.

4. flottiljen led enligt den *engelska* rapporten svåra föruster, däribland Tipperary. 2 av dess torpeder observeras träffa.

11. flottiljens ledarbåt, Castor, sänker på nära håll en tysk jagare.

12. flottiljen anfaller en eskader av 6 stora fartyg av Kaiser-klassen, och upptäckes först på nära håll. En stor mängd torpeder avskjutas, och det tredje och fjärde fartyget i formationen iakttagas bliva träffade. Flottiljen beskjutes häftigt av tyska lätta kryssare.

Mellan kl. 12—2 äga jämlikt *tysk* berättelse talrika torpedanfall rum mot 1. eskadern. Det tyska medelsvåra artilleriet fungerar emellertid storartat och härjar svårt bland de anfallande jagarna, av vilka flera på några få sekunder förintas i granatregnet. Såsom förstörda uppgivas flottiljledaren G 60, jagarna G 3, 78, G 06 och 27, under det att 7 andra jagare skola ha svårt skadats. En jagare rammats i 2 delar av Nassau. Bland de många brinnande vraken igenkänns även Tipperary och Turbulent, vilkas besättningar räddas av tyskarna. Tyska kryssaren Pillau undviker 8 mot densamma avskjutna torpeder. Rostock träffas av en torped. Vid en gir för att undgå torpedträff kommer Elbing i kollision med ett slagskepp och rammats av detta. Både Rostock och Elbing måste sedermera övergivas, sedan besättningarna dock räddats. Senare på morgonen sänkes slagskeppet Pommern av ett torpedskott. En tysk jagare förolyckas på av fienden utlagda ströminor.

Under dessa strider, varvid igenkänningssignaler varit i upphörlig användning för att förebygga vådabeskjutning, siktas plötsligt en engelsk pansarkryssare av Cressy-klassen i närheten av de tyska slagskeppen. Den belyses med ljusraketer, fattas av strålkastarnas ljuskoner och beskjutes omedelbart av Thüringen, Friedrich der Grosse och Ostfriesland. Salva efter salva slår ned på pansarkryssaren, som icke en gång hinner öppna eld, innan den är ur stridbart skick och i brand från

för till akter. Efter 4 minuters beskjutning springer den i luften.

En mängd andra särstrider förekomma också under natten, under vilka bl. a. tyska lätta kryssaren Frauenlob sänkes och de engelska Southampton och Dublin lida svåra förluster i döda och sårade.

IX. Dagen efter.

I dagningen den 1 juni finna tyskarna till sin förvåning att intet fientligt fartyg är synligt. Den engelska flottan befinner sig samtidigt syd- och västvärt från Horns rev. Jellicoe vänder nordöver, sökande efter fientliga fartyg och samlade egna lätta stridskrafter. Sikten är fortfarande dålig, och jagarna bliva icke samlade förr än kl. 10 f. m.

Kl. 3,30 f. m. flyttar viceamiral Burney sin flagga från Malborough till Revenge, enär det förra slagskeppet har svårt att hålla farten. Marlborough detacheras hemåt och skall enligt tysk uppgift ha sjunkit i Themsenmynningen.

Tyskarna skicka denna dag ut Zeppelinare på spaning. En sådan siktar en flotta av bl. a. 12 äldre engelska slagskepp, som med hög fart styr nordvärt, men på 60 sjömil avstånd från tyska flottan vänder västvärt hän. Ett annat luftskepp upptäcker engelska huvudstyrkan och tages därifrån under eldgivning kl. 5 f. m.

Kl. 2,15 e. m. sätter Jellicoe kurs mot hemlandets hamnar, dit ankomsten äger rum den 2 juni. Den tyska flottan har dessförinnan likaledes ingått till sin bas.

Man kan icke underlåta den reflexionen, att ingendera högste befälhavaren tydligen med någon större iver sökte efter fienden för att förnya slaget. Jellicoe borde ju av sina torpedfartyg ha erfarit den tyska flottans ungefärliga kurs under natten, liksom hans motståndare genom luftskeppspaning kände till den engelska flottans läge. Men sannolikt voro båda flottorna till stor del i sådant skick, att man hellre gick till reparationshamn än till nya strider.

X. Förlusterna.

I. Tyska fartygsförluster.

a) Erkända från tysk sida:

Pommern	13,200 ton.
Lützow	28,000 »
Wiesbaden	4,900 »
Rostock	4,900 »
Elbing	4,900 »
Frauenlob	2,700 »
5 jagare (bl. d. V 48)	2,900 »
Summa 11 fartyg,	61,500 ton.

b) av engelsmännen ytterligare uppgivna:

2 slagskepp, Kaiserklass	49,400 ton.
1 slagskepp, Königklass	25,800 »
1 slagkryssare	26,600 »
1 lätt kryssare	4,900 »
4 jagare	2,320 »
1 U-båt	1,000 »
Summa 10 fartyg,	110,020 ton.

Sammanlagt 21 fartyg, 171,520 ton.

II. Engelska fartygsförluster.

a) Erkända från engelsk sida:

Queen Mary	30,000 ton.
Indefatigable	19,050 »
Invincible	20,300 »
Defence	14,800 »
Black Prince	13,750 »
Warrior	13,750 »
Turbulent	1,900 »
Tipperary	1,900 »
Nestor	1,900 »

Nomad	1,900 ton.
Shark	970 »
Sparrowhawk	970 »
Ardent	980 »
Fortune	980 »
<hr/>	
Summa 14 fartyg,	123,150 ton.

b) Av tyskarna ytterligare uppgivna:

Warspite	28,000 ton.
Marlborough	28,000 »
Princess Royal	30,000 »
Euryalus	12,200 »
Birmingham	5,530 »
1 lätt kryssare.....	5,530 »
Alcaster	1,900 »
3 jagare.....	2,850 »
2 U-båtar	2,000 »
<hr/>	
Summa 12 fartyg,	116,010 ton.

Sammanlagt 26 fartyg, 239,160 ton.

III. Personalförluster

(enligt i pressen offentliggjorda uppgifter).

a) Tyska:

	officerare m. fl.	manskap.
Döda och saknade	172	2,414
Sårade	41	449
Fångna	—	—
<hr/>		
Summa	213	2,863

b) Engelska:

Döda och saknade	350	6,104
Sårade	75	513
Fångna	10	167
<hr/>		
Summa	435	6,784

XI. Slagets betydelse.

Den första stora kraftmätningen mellan Tysklands och Englands slagflottor blev oavgjord. Ingendera motståndaren lyckades tillkämpa sig en avgörande seger, och krigsläget till sjöss har därför icke med denna drabbning undergått någon mera avsevärd förändring i strategiskt avseende.

Slaget har däremot utan tvivel varit av stor betydelse i moraliskt avseende.

Den första officiella engelska rapporten var hållen i ganska pessimistisk ton och talade huvudsakligast om de stora engelska förlusterna. Densamma orsakade också djup nedstämdhet, vilken delvis kom till synes i pressen. Senare ut-sändes emellertid nya mera optimistiskt färgade meddelanden, vari slaget framställdes såsom en framgång och t. o. m. en seger för de brittiska vapnen. Särskilt påpekades, att den engelska flottan behöll slagfältet, sedan den tyska sökt hamn.

I Tyskland väckte underrättelsen om slaget genast det största jubel, och man triumferade över, att den dubbelt överlägsna engelska flottan tillfogats så allvarliga förluster och att dess nimbus av oöverbannelighet blivit den frånryckt av den unga tyska sjömakten.

I sjökriget är det givetvis av föga praktiskt värde att behålla slagfältet några timmar längre än motståndaren; fast-mera kommer det an på att tillfoga fienden så stora förluster som möjligt för att minska hans militära styrka. Och i detta avseende har framgången otvivelaktigt varit på tyskarnas sida. Med hänsyn till engelsmännens stora överlägsenhet borde normalt de tyska förlusterna ha varit ungefär dubbelt så stora som de engelska. I stället var det engelsmännen, som efter förlustsiffrorna att döma blevo värst åtgångna. Och en sådan utgång av kraftmätningen hade säkert ingen engelsman någon sin tänkt sig. Nog hade man väntat en hård kamp med tyskarna, men att »the grand fleet» skulle illa tilltygad behöva återvända hem utan att ha kunnat besegra sin rival, det var utan tvivel en mycket bitter missräkning. Och hade engels-

männerna verkligen haft någon särskild avsikt med utsändandet uppåt Skagerack av nästan hela sin flotta, så blevo dessa planer omintetgjorda genom sammanträffandet med den tyska flottan.

Engelsmännens bergfasta förtroende för sin flotta, örikets trygga bålverk, har genom Nordsjöslaget fått en allvarlig knäck, samtidigt som den förut oprövade tyska flottan erhållit ett värdefullt bevis på sin egen inneboende kraft.

XII. Reflexioner.

Som av ovanstående redogörelse framgår, känner man ännu så länge förloppet av den stora Nordsjödrabbningen endast mycket ofullständigt. Det är därför för tidigt att redan nu söka klargöra, vilka lärdomar man kan draga av detsamma. Några korta reflexioner må likväl vara på sin plats, innan denna uppsats avslutas.

Att slaget blev oavgjort berodde tydligen i hög grad på, att ingendera motståndaren lyckats vidtaga sådana strategiska dispositioner, att han vid ankomsten till stridsplatsen ägde någon avgjord fördel över fienden. Avstånden mellan huvudstyrkorna och deras framskjutna spaningsförband voro påfallande stora å båda sidor. Den bästa chansen hade nog Beatty och Evan-Thomas, då de med förenade krafter beredde sig att krossa Hippers 5 slagkryssare. Men tack vare att striden förflyttade sig sydvart kunde den tyska huvudstyrkan uppträda på platsen i rätt tid för att förhindra en dylik katastrof.

Det har mycket talats om, att de stora engelska förluster skulle berott på en skickligare tysk taktik, som möjliggjorde att en del av den engelska styrkan överfölls med överlägsna krafter, innan den hann få undsättning. Denna teori håller emellertid knappast streck, ty såsom ovan framhållits kunde Beatty och Evan-Thomas tack vare fartöverlägsenhet till största delen undandraga sig elden från den tyska slagflottan, då denna ingrep i slagkryssarstriden. Det var under detta skede de

tyska slagkryssarna, som voro mest ansatta av överlägsna fiender, och de kunde endast få ringa understöd av den på långt avstånd akterut följande slagflottan.

De i slaget deltagande högre befälhavarna hade att lösa taktiska problem av ytterst krävande art, på grund av det stora antalet underlydande fartyg och förband, den hastighet med vilken händelserna utvecklade sig och de många överraskande situationer, som med den dåliga sikten uppstodo. Inför en särskilt svår uppgift ställdes den engelske högste befälhavaren, då han under betydligt inskränkt sikt skulle verkställa sin förening med de i strid varande egna styrkorna. Ännu är dock ingenting närmare bekant om vilka manövrar de engelska slagskeppseskadrarna här vidtogo och som ledde till, att stridsformeringen blev intagen i samma ögonblick, som den främsta eskadern kom i strid med tyskarna.

En icke mindre svår uppgift väntade amiral Scheer, då han påtagit sig det väldiga ansvaret att inlåta sig i en så ojämn strid med den engelska huvudstyrkan. Men tack vare de skyddande dimbankarna och de vid kritiska tillfällen insatta torpedanfallen kunde han kämpa striden till slut till dess mörkret skilde de båda motståndarna. Vid sistnämnda tidpunkt hade engelsmännen tillkämpat sig det gynsammaste taktiska läget, och det var nog lyckligt för tyskarna att dagstriden då upphörde.

Det framgår av skildringar av slaget, att de underlydande befälhavarna lämnats en hög grad av handlingsfrihet och i regel opererade självständigt enligt förut erhållna direktiv.

Beträffande befälhavarens plats under drabbning må erinras om, att amiral Jellicoes flaggskepp, Iron Duke, ingick i 4. slagskeppeskadern och följaktligen icke torde ha varit ledare. Risken av att gå i täten belyses tydligt av Invincibles och Lützows öde.

Fartygs- och förbandschefer lära ha fört befälet från eldlä på bryggan och icke från stridstornen.

Den höga farten visade sig återigen vara en faktor av oskattbart värde i såväl strategiskt som taktiskt avseende. Snart

sagt under varje fas av den långa kampen framlyser den snabba förflyttningens utomordentliga betydelse.

Dagen var artilleriets, som här fick en glänsande upprättelse för den skymundanställning, vari det förut under kriget varit försatt på grund av särskilt U-båtarnas bedrifter. Det förefaller av flera uppgifter att döma som om tyskarna använt sig av en artilleritaktik, gående ut på att koncentrera elden mot ett fientligt fartyg i sänder och att därvid skjuta samtliga salvor från samtliga de samma mål beskjutande fartygen.

Det tyska pansaret skall hava varit det engelska överlägset och blivit mera sällan genomslaget än det sistnämnda.

Torpedvapnet å övervattensfartyg hade i slaget rikliga tillfällen att göra sig gällande, i motsats till vad fallet varit förut under kriget. Med avseende å träffresultaten synas emellertid torpedanfallen under dager hava varit tämligen fruktlösa. För att sådana anfall skola lyckas fordras nog, att de anfallna fartygen äro mera skadade av artillerielden, än vad här var förhållandet. Särskilt bör ju om möjligt det fientliga medelsvåra artilleriet vara försatt ur stridbart skick, innan man kan påräkna ett gott träffresultat av dylika anfall.

För att störa den fientliga elden och tillfälligt lätta trycket för den underlägsne torde dock torpedanfall vara av stort värde, om än motangrepp med fiendens lättare fartyg visat sig vara ett lämpligt medel att förminska hotet av anfallet. En god hjälp vid torpedfartygens nu berörda skyddande av egna större fartyg voro de rökslöjor, varav de tyska jagarna på ett så effektivt sätt begagnade sig.

De av engelska flottiljer företagna torpedanfallen under mörker voro säkerligen mycket obehagliga för de tyska fartygen, av vilka flera bevisligen därunder gingo förlorade. Men förlusterna bland de anfallande jagarna voro mycket betydliga, och det kräves tydligen ett synnerligen stort antal torpedfartyg, om desamma gentemot ett välorganiserat antitorpedartilleri och en god strålkastartjänst skola nå fram till framgångsrika anfall.

Striderna under mörker samt under dålig sikt giva en erinran om, huru viktigt det är, att praktiska och tydliga igen-

kännings signaler till förhindrande av vådabeskjutning snabbt och säkert kunna avgivas under såväl dager som mörker.

Undervattensbåtar torde näppeligen hava aktivt deltagit i drabbningen. Visserligen siktades enligt den engelska rapporten under slagkryssarstriden U-båtsperiskop av såväl jagaren Landrail som lätta kryssaren Nottingham, och utan tvivel försökte man å båda sidor insätta även detta värdefulla vapen i striden. Det finnes emellertid ingenting i någon av de båda officiella berättelserna, som ger stöd åt den uppfattningen, att något av de i slaget sänkta fartygen blivit torpederat av U-båt. Det är också ganska naturligt, att U-båtar hava föga tillfälle att ingripa i ett rörligt sjöslag, där de stora fartygen röra sig med hög fart och ofta ändra kurs och formering samt omgivas och bevakas av talrika jagare. Däremot är det ägnat att förvåna, att U-båtar icke efter slaget lyckades genskjuta motståndarens flotta på vägen till dess baser.

Ströminor användes endast å engelsk sida, och de engelska jagarna lyckades få en tysk sådan att falla offer för dessa för både vän och fiende farliga vapen.

Haveritjänsten synes hava varit utmärkt väl ordnad å båda sidor, varom bl. a. sådana bedrifter som bogserandet av Warrior och Onslow samt Lützows och Rostocks långa kamp mot elementen bära vittne.

Personalens moraliska egenskaper stodo säkerligen å såväl tysk som engelsk sida över all kritik. Om man skulle vilja framhålla sin beundran för någon särskild, så skulle det vara för de bägge slagkryssarförbanden. Främst i elden, utkämpade de först en lång och hård kamp sinsemellan och gingo sedan under hela den återstående drabbningen på den farligaste och ärofullaste platsen, i fätan framför huvudstyrkorna. De tyska och engelska slagkryssarnas befälhavare och besättningar hava givit alla marinens personal ett lysande föredöme i fråga om de egenskaper, som sjökriget främst kräver, nämligen tapperhet, sjömanskap, skicklighet, uthållighet.

H. M. torpedbåt Altair i september 1916.

Aug. Giron.

Några ord om fördelningar å 1. klass pansarbåtar.

Frågan om fördelningar å fartyg har varit så mycket dryftad i såväl tal som skrift, och så många olika typer fördelningsböcker hava tillämpats, att man skulle tycka kapitlet vara utdebatterat; men icke desto mindre dristar jag mig till att göra en del erinringar till nu gällande fördelningsbok.

Vad man först söker finna i fördelningsboken är en *organisation av personalen*. En hel del, må vara utmärkt väl uttänkta, detaljfördelningar finnas utan tvivel i sagda bok, men kvintessensen saknas, det finnes ingen enhetlig indelning av personalen, så att samma del av besättningen alltid har samma befäl. Skulle man fråga en man av besättningen under vems befäl han närmast lyder ombord, torde han få svårt att nöjaktigt besvara den frågan, om nu gällande fördelningsbok i alla delar skulle tillämpas.

Vid organiserandet av ett fartygs besättning bör hänsyn tagas till:

drabbningstjänst,
vaktgöring,
ekonomiska förhållanden, och
stationsfördelning.

Man bör då sträva efter att få största möjliga överensstämmelse mellan: drabbningsfördelning, vaktkvarter, division och station. Härvid bör man utgå från kravet vid drabbning. Betraktar man nuvarande drabbningsfördelning, finner man där en hel mängd rubriker, men av dessa framgår ej med

hänsvärd tydlighet befälsförhållandena. Det är ofta hart när omöjligt att klara ut under vilkens befäl var och en lyder.

I och för *drabbning* skulle jag vilja indela besättningen uti 4 stora avdelningar:

- A. Artilleriavdelningen;
- B. Manöveravdelningen;
- C. Skyddsavdelningen;
- D. Maskinavdelningen.

Artilleriavdelningen, under befäl av A O, består av personal för artilleriets betjänande (kanoner, langning, hissar, tornvridningar, eldledning, reparation av artillerimateriel). Den indelas i divisioner och artilleristab, den senare bestående av eldledningspersonal och artillerireparationsgrupp.

Manöveravdelningen, under befäl av N O, omfattar personal vid ror, orderöverföring, gnist, torpeder, signaler och strålkastare. Torpedpersonalen har hänförs till denna avdelning, dels emedan torpeders användning hänger nära ihop med fartygets manövrerande, dels för att ej få många små fristående avdelningar.

Skyddsavdelningen, under direkt befäl av S., omfattar personal för skyddstjänsten (haveriers avhjälpande), indelas i sjukvårdsgruppen samt erforderligt antal skyddsgrupper.

Maskinavdelningen, under befäl av F I, omfattar personal för skötsel av maskiner, pannor och dynamorum.

Ovanstående skisserade drabbningsindelning kan icke orubbad användas såsom standardindelning (organisation) men bör ligga till grund för denna. *Divisionsindelningen* (med division menas i det följande ekonomisk division, vid drabbning förekommande division benämnes drabbningsdivision) fotad på drabbningsfördelningen anser jag vara lämpligast såsom standard indelning. Här nedan lämnas en divisionsindelning för pansarbåten Thor, vilken med smärre ändringar kan vara användbar för samtliga pansarbåtar från Svea t. o. m. Oscar II.¹⁾

¹⁾ Samtliga här förekommande fördelningar äro uppgjorda för Thor.

Grunderna för densamma äro: artilleriavdelningens personal delas på 4 divisioner; divisioner med udda nummer omfattande styrbords och med jämna nummer babords vakt. Svåra artilleriets personal tillhöra I. och II., medelsvåra III. och IV. divisionerna. Lätta artilleriets personal betraktar jag såsom en sorts reserv, varvid svåra artilleriet i första hand bör tillgodoses, enär man väl i regel endast strider på en sida och således medelsvåra artilleriet kan kompletteras från andra sidan. På grund härav delas lätta artilleriets personal upp på I. och II. divisionerna. Från dessa 4 divisioner undantagas dock frivaktare, eldare, hantverkare och gnistmän, som ingå i artilleriavdelningen.

Signal- och ångslupsgastar bilda en division. Samtliga frivaktare samt gnistmännen, och slutligen eldarna en division. All personal, som ej ingår uti divisionerna, såsom A O, civilmilitär personal, uppbördsmän, väbel, U O och U O K av ekonomi-, hantverks- och maskinavdelningarna sammanföras under benämningen fartygsstaben.

Enligt ovanstående skulle divisions- (standard-) indelningen te sig sålunda:

Div.	Off.	Underbefäl	Manskap
I.	1. DB	Rikt. 1. K. 9. PB. ²⁾	I. drabbningsdivision ¹⁾ Stb. vakt av V drabbn.-div. ¹⁾
II.	2. DB	Rikt. 2. K. 10. PB. ²⁾	II. drabbningsdivision ¹⁾ Bb. vakt av V drabbn.-div. ¹⁾
III.	3. DB	3. PB.	III. drabbningsdivision ¹⁾
IV.	4. DB	4. PB.	IV. drabbningsdivision ¹⁾
V.	existerar blott vid drabbnng, då den sammansättes ur I och II divisionerna.		
VI.	NO.	alla styrmän utom gniststyrman	Båda vakternas signal- och ångslupsgastar (utom Rikt. vid ångsl. K, varom särskilt sägs)

¹⁾ Utom frivaktare och eldare.

²⁾ Benämningen 9. (10.) P B bibehållits, ehuru oriktigt, för att få likhet med tornfartyg (Åran).

Div.	Off.	Underbefäl	Manskap
VII.	G.O.	Batterikonst. Gniststyrman.	Frivaktare och gnistmän
VIII.	5. DB	2 maskinister, 2 konstaplar (avståndsmätaren ²⁾) och DuB 12 cm. durkar).	Eldare.

Ovanstående divisionsindelning utgör sålunda den egentliga organisationen av fartygets personal och skall ligga till grund för alla andra fördelningar. Näst drabbningsfördelningen är *vaktfördelningen* den viktigaste. Om man utgår från förhållandena under krigstid, torde man först böra fästa avseende vid $\frac{1}{2}$ stridsberedskap. All vaktgörande personal delas i styrbords och babords vakt. Genom att lätta på stridsberedskapen och dela upp varje vakt i 2 delar erhålles 4 kvarter. För närvarande hava vi även 4 kvarter för underbefäl och manskap, under det officerarna i regeln göra vakt på 3 kvarter. Genom denna anordning mister kvartersindelningen så gott som hela sin betydelse. Kvartersindelningen är utmärkt, under förutsättning att samme officer alltid gör vakt med samma folk. 3 kvarter för manskapet är opraktiskt; man tänke sig blott att till varje båt skulle erfordras 3 besättningar m. m. Med 6 vaktgörande officerare får man visserligen vid 3 kvartersindelningen 2 officerare på varje kvarter, men olägenheten av en officer på kvarteret uppväges till fullo av fördelen att han ständigt har samma folk. Officern kan härigenom organisera sitt kvarter. Han kan mycket lättare uppfylla sitt maktpåliggande värv, om han känner varjenda karl på sitt kvarter, han vet huru pass mycket han kan lita på varje man. Man tänke sig vid gång i skärgård, vilken lättnad för V O att kunna påräkna samme rorgångare vid svårare passager, vid tjocka, då extra utkikar erfordras, han vet då vilka han med fördel kan an-

²⁾ A M.

vända. En officer, som ständigt gör vakt med samma folk, måste få ett helt annat intresse, isynnerhet om vaktkvarterindelningen göres så, att han även i övningar och ekonomiförhållanden har hand om och befäl över sitt vaktkvarter. I överensstämmelse med det ovan sagda skulle vaktfördelningen te sig sålunda:

	Stb. Stridsberedskap		Bb. Stridsberedskap	
	1. Kv.	3. Kv.	2. Kv.	4. Kv.
Off.	5. DB. 1. DB.	NO ²⁾ 3. DB.	GO. 2. DB.	AO. (till sjöss) 4. DB.
Off:s ställ- före- trädare	Uppb. Skepp.	Batteri- konst.	Uppb. konst.	Uppb. styrn.
Under- befäl	Rikt. 1. K. 9. PB 1. styrn. (signal st.)	3. PB. DuB 12 cmd. 4. styrn. (vrpl.)	Rikt. 2. K. 10. PB. 3 styrn. (signal st.)	4. PB. AM ¹⁾ (Gniststyrn.)
Man- skap.	I. Div.	III. Div.	II. Div.	IV. Div.
samt dessutom: signal- och ångslupsgastar (VI. divisionen) som uppdelas på alla 4 kvarteren.				

Av ovanstående tabell finner man att 1. till 4. DB göra vakt med sina divisioner; man skulle visserligen kunna tycka, att man kan taga steget än längre och låta kvarter vara helt och hållet lika med division genom att låta signal- och ångslupsgastar uppdelas på de 4 divisionerna, men ur övnings- synpunkt torde det vara lämpligt att sammanföra signalmän

¹⁾ = avståndsmätaren (om denne är konst.).

²⁾ Endast vid $\frac{1}{2}$ stridsberedskap.

till en division. I tyska flottan, där sedan lång tid tillbaka slagskeppens besättningar varit organiserade på 4 kvarter och 4 motsvarande divisioner ingingo till en början signalmatroserna i dessa 4 divisioner, men man fann det lämpligare att sammanföra dem till en 5:e division. Ovanstående divisions- och kvarterindelning är tagen från tyska flottan, där man omöjligt skulle kunna tänka sig en sådan absurditet som att låta manskapet göra vakt på 4 och officerarna på 3 kvarter. Divisionsofficern (= kvarterchefen) bär där ansvar för varje karl inom sin division såsom även delvis är förhållandet i vår flotta men — han har också medel i sin hand att kunna uppnå vad man rimligtvis kan begära. Divisionsofficern har bland annat där rätt att permissionsförbjuda en karl, om denne ej sköter sig. Någoting dylikt kunna vi ju aldrig ens drömma om. — Den som något haft ögonen med sig vid besök å tyska fartyg, torde icke kunnat undgå att lägga märke till det goda förhållande, som i allmänhet existerar mellan officerare och manskap, allt under det den strama disciplinen ej förminskas. Detta beror till stor del på, att officerarna känna sitt folk och intressera sig för dem och folket känner sitt befäl. Detta är endast möjligt, om en enhetlig organisation finnes.

Komma vi så till *Stationsindelningen*. Denna synes mig numera tämligen onödig, men som historiskt minne kan den gärna bibehållas, varvid den dock på nedanstående enkla sätt bringas att överensstämma med divisionsindelningen:

Stb. backsgastar = I. Divisionen.

Bb. » = IV. »

Stb. skansgastar = III. »

Bb. » = II. »

Signalgastar = VI. »

Muskötteri erfordras alls ej såsom särskild station. I och för honnörsgöring tjänstgör en del av vaktkvarteret såsom gevärskötteri. Numera är det helt och hållet onödigt att hava stationerna indelade i 1:a och 2:a delarna; men om man så vill, kan man dela varje station (= division) i 2 delar,

så att en del utgöres av var sitt backlag och det tredje backlaget delas upp på båda delarna. Ena delen bleve då båtgarstar och den andra muskötteri.

Genom denna enkla stationsindelning komme varje kvarter ej att hava både backs- och skansgarstar såsom nu utan blott endera.

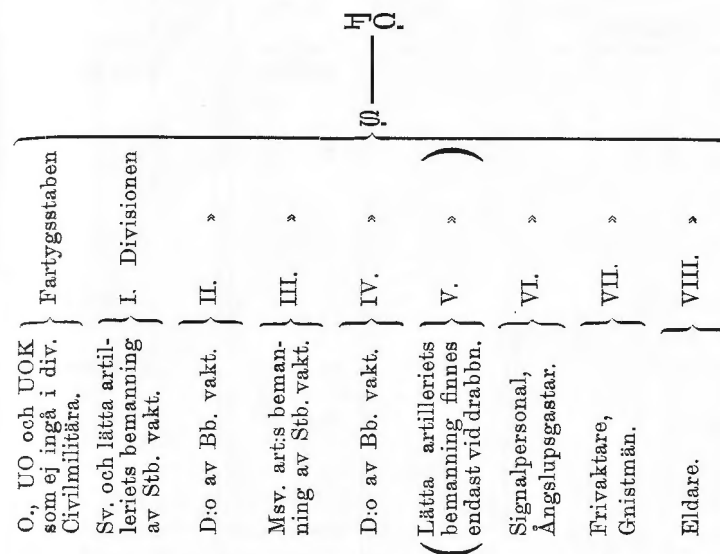
Vid stationer finge man lika mycket folk på backen som på halvdäck, vilket även torde vara ändamålsenligt.

Genom denna ändrade kvarters- och stationsindelning är det lämpligt att ändra *nummerygängen*, men det är enligt mitt förmenande av mindre betydelse vad nummer en karl har mot fördelen av enhetlig organisation. Nuvarande fördelningsbok har tydligen utgått från backlagsfördelningen. Detta är utmärkt bra och tager sig särskilt bra ut i tabeller; vart 4:e backlag tillhör samma kvarter, det är synnerligen lätt att komma ihåg, men även denna fördel torde böra vika för att få den enhetliga organisationen.

Backlag 1—8 består av manskap vid kanoner med samma nummer som backlaget; backlag 9—12 manskap vid lätta artilleriet. Var gränsen i nummerygängen lägges mellan backlag inom samma division är tämligen likgiltigt.

Alla övriga fördelningar böra nu utgå från standard- (divisions-) indelningen så att t. ex. varje division (I:a—IV:e) utgör en tropp vid landstigning; vid fartygets övergivande bör t. ex. I. och II. divisionerna bemanna resp. backs- och skansflottarna III. och IV. resp. Stb.- och Bb.-båtar VIII.-ångsluparna VI. och VII. divisionerna uppdelas på lämpliga livräddningsredskap beroende på utrymmet o. s. v. *Man bör sålunda överallt såsom den röda tråden vid fördelningarna spåra organisationen.*

Beträffande fördelningsbokens uppställning synes mig en del ändringar böra vidtagas. Det första, som skall möta ögat vid öppnande av boken, bör vara en schematisk framställning av organisationen; exempelvis:

Vid beteckning av O. och underbefäl bör alltid användas drabbningsbefattningen, ej nummer för att vid ombyte av personal slippa ändra för större delen av resp. personal.

Generalfördelningen bör ordnas divisionsvis och kunde lämpligen uppställas så som följande tabell angiver:

I Divisionen (=Stb. backsgastar) Div.-Off. 1. DB.

Sk.N:r	Enrolle- rings-n:r	Namn	Klart skepp.	Båt ^{a)}	Back- lag	Anm.						
1 3 5 7 9 11 13 15 17 19 21	Beteckningen enrullerings-n:r är införd i st. för komp.-n:r emedan största delen av besättningen är vpl. och således har inskrivningsnummer.		1. K.	Styrare ¹⁾	1.	Backskorpral						
51 53 55 57 59 61 63 65							Förl. 25 cm. langn.	Stb. båt	}	}	}	Utpost 1. Rikt. Ångsl. K. 1. ²⁾
			15. K.	Muskötteri	}	}						
							Stb. 57 mm. langn.	}	}	}		
											75 77 79 81 83 85 87 89	11 K.
			13 K.	}	}	}						
Stb. 57 mm. langn.							}	}	}			

III Divisionen (=Stb. skansgastar) Div.-Off. 3. DB.

Sk.N:r	Enrolle- rings-n:r	Namn	Klart skepp.	Båt	Back- lag	Anm.
101 103 105 107 109 111 113			3. K.	Styrare ¹⁾	3.	Skanskorpral
		Stb. 12 cm. langn.				

Sk.-n:r	Enrolle- rings-n:r	Namn	Klart skepp	Båt	Back- lag	Anm.
151 153 155 157 159 161 163 165			5. K.	Bb. båt	5.	Batterikorpral
		Stb. 12 cm. langn.				
175 177 179 181 183 185 187				7. K.	Muskötteri (extra båt ^{a)})	7.
		Stb. 12 cm. langn.	}			

¹⁾ Intet hinder finnes att låta stationskorpralerna samtidigt vara båtstyrare. Det är till och med lämpligt, ty härigenom undvikes, att man erhåller en del kvasibefälspersoner, vilket givet blir följden, om korpralens närmaste man blir båtstyrare. Båtstyrare är en viktig befattning och bör vara korpral. På segelfartygen var det ej lämpligt att taga stationskorpral till båtstyrare, men när det går för sig såsom på ångfartyg är det så mycket bättre.

²⁾ Riktarna vid ångslupskanonerna äro enligt nuvarande fördelingsbok insatta på signalbacklag tillsammans med övriga ångslupsgastar. Som de böra erhålla artilleriutbildning, är det lämpligt hava dem tillsammans med övriga artillerimatrosor. Skola ångsluparna under drabbning beväras, falla de ifrån sin drabbningspost och ersättas av annan man exempelvis från lätta artilleriet. Med nu gällande fördelingsbok intaga de en särställning, och de bliva lätt bortglömda.

³⁾ För jollen är här ej upptagen särskilt fördelning; finnes utom fordsmotor, avdelas en lämplig man ur varje kvarter till jollen.

För II. och IV. divisionerna bleve fördelningen motsvarande resp. III. och I.; VI. divisionen på analogt sätt. För VII. och VIII divisionerna torde en del kolumner lämpligen böra tillkomma såsom av nedanstående tabeller framgår.

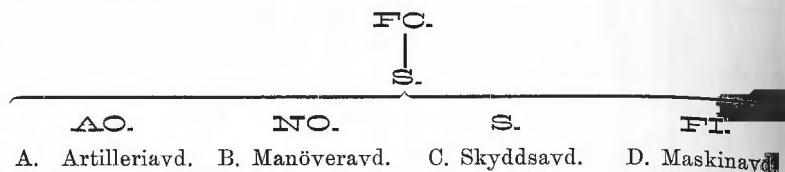
Sr. N:r	Enrolle- rings-n:r	Namn	Klart skepp	1/2 Stridsber.	Skyttegastar	Ejdsläck- ning	Landsstige- ning	Ann.
501		DuB.	st. 57 mmd.	DuB.	DuB.	min. max. 3	befriad	trossb.-korp.
503		sjukv.-gr.	st. 57 mmd.	st. 57 mmd.	st. 57 mmd.	min. max. 3	befriad	1 sjukvårdare
505		”	”	befriad	sjukv. befriad	—	befriad	1 gunnrumsbovm.
507		Reservrätt	”	”	”	min. max. 4	sjukbär.	3 ”
509		F. 25 cm. långn.	”	”	”	ass.-spr. 4	res.-am.-bär.	bitr. TO-hovm.
511		”	”	”	Am.-håmt.	”	”	TOK-uppass.
513		sjukv.-gr.	”	”	befriad	—	befriad	1 befälskock.
515		”	”	”	”	—	”	1 skeppskock.
517		”	”	”	”	min. max. 6	”	bitr. skeppskock
519		”	”	sjukv.-gr.	”	”	”	1 förrådsman
521		F. 25 cm. långn.	post trossb.	Am.-håmt.	ass.-spr. 2	”	jordverk.bär.	uppbk. karl
523		”	”	”	”	1	”	trossb. ”
525		hornbl.	hornbl.	hornbl.	hornbl.	”	hornbl.	hornbl.
527		art.-repgr.	art.-rep.	art.-rep.	art.-rep.	verktygsggr.	vapensm.	vapensmed
529	(finnes ej å Thor)	—	—	—	—	—	—	torpedhanv.
531		Reservrätt	befriad	befriad	befriad	min. max. 2	befriad	skräddare

VII Divisionen (=Frivaktare) Div.-Off. GO.

— 459 —

Sk	N:r	Enrolle- rings-n:r	Namn	Klart skepp		Back- lag	A n n m.
				Vakt	Frivakt		
227				Stb. maskin.	Maskin-rep.-gr. F. 25 cm. torn	17.	Då ångsluparna ej äro påeldade ingå ångsl.-eld. under vakt i maskinrep.-gr. 1 kv. dynamogastar.
227			Förl. eldrum	Brandpost I.	17 (18) baklagen betäna således st. sida och förskäppet, 19 (20) skäppet, Bb. sida och akter-skeppet.		
204			Ångsl. 1	Brandpost II.			
204			Dyna- morum	Stb. 12 cm. his			
405				57 mm. his			
405				Brandpost V.			
405				F. elektr. rep.-gr.			
407							
407							
407							
407							
451				Bb. maskin	Maskin-rep.-gr. A. 25 cm. torn	19.	se ovan.
453			Akra eldrum	Brandpost III.			
453				Brandpost IV.			
457				Bb. 12 cm. his			
457				57 mm. his			
473			Ångsl. 2.	Brandpost VI.			
473				Styrmaskin			
473				Dyn.-rum.			
473				El. rep.-gr.			
477							

Den fördelning som i första hand tarvar revidering är utan tvivel *drabbningsfördelningen*. Här bör även först förekomma en schematisk framställning av organisation sålunda:

Denna indelning för drabbnings har en längre tid förekommit i Franska flottan, ehuru avdelningarna där äro flera; det synes mig emellertid vara lämpligt att för våra jämförelsevis små fartyg nedbringa avdelningarnas antal till de ovanstående.

Därpå bör själva drabbningsfördelningen komma enligt efterföljande tabell. Fördelning till utdanning av handvapensammunition till O. och underbefäl bör utgå ur drabbningsfördelningen; denna ammunition bör lämpligast utdelas vid förberedelse utan inskränkningar eller på särskild order samtidigt med sidogevärs slipande. En särskild fördelning för bevakning och kontramining, fristående från drabbningsfördelningen, är lämplig.

Fördelning till Klart skepp.

Drabbningspost	Bestrides av:		
	O.	underbefäl	Sk.-n.ris
A. Artilleriavdelningen	AO.		
{ Artilleristaben Eldledn. gr. Art.-rep.-gr.	AO. 3.		
	AO. 3	AM.	306, 355, 525, 526
		Rustm.	527, 528
I. Divisionen	1. DB.		
{ 1. Kanon Langning Hiss och tornvr.		Rikt. I.K.	1, 3, 5, 7, 9, 11, 13
		Batt. K.	15, 17, 19, 21, 509, 511, 521
		...(...) M.	404, 406 (403, 405)

därpå följa övriga divisioner på liknande sätt.

Drabbningspost	Bestrides av:		
	O.	underbefäl	Sk.-n.ris
B. Manöveravdelningen	NO.		
{ <i>Manövergruppen</i> Torpeder Gnist Ror FC:s ordon. Centrum <i>Signalgruppen</i> Signaler Strålkastare	GO.		
		G. St.	305, 356
		4 St.	303, 304
			311, 362 (styr. i ångsl. 1.)
		Uppb. st.	353, 354
		1 St.	
			301, 302, 351, 352
			309, 310, 359, 360
			(samt nattetid: 307, 308, 357, 358.)
	C. Skyddsavdelningen	S.	
{ <i>Sjukvårdsgruppen</i> { 1. Skyddsgruppen S:s ordon. Reserver Spränggrupp Förl. elektr. rep.gr. Brandpost I " II Timmerman	FL. o. FP.		
	Förrådsk.		503, 505, 513, 515, 517, 519 504, 506, 510, 514, 516, 518
	Uppb.-sk.		312, 361 (styr. i ångsl. 2.) 313, 315, 363, 365, 314, 316, 364, 366, (ångsl.-g:ar utom Rikt.) 307, 308, 357, 358 (nattetid vid strålkastarna)
		1. Kv. dynamopersonal	
		(3.	
		"	
		då 1. Kv. har vakt i dynamorum)	
		}...(...) M.	408, 410 (407, 409)
		Uppb.tim.	412, 414 (411, 413)

2. Skyddsgruppen Reservrätt akter Akt. elektr. rep. gr. Brandpost III „ IV. „ V. „ VI. Timmerman		Uppb.-k.	
		3 St.	475, 476, 507, 508, 531, 532
		2. Kv. dynamopersonal	
		(3.	„
		då 2. Kv. har vakt i namorym)	
			458, 460 (457, 459)
	462, 464 (461, 463)		
	422, 424 (421, 423)		
	472, 474 (471, 473)		
	530		
D. Maskinavdelningen	Fl.	Uppb.-m.	
Maskingruppen		...(...) M.	401, 403, 405 (402, 404, 406)
Stb. maskin		...(...) M.	451, 453, 455 (452, 454, 456)
Bb „		...(...) M.	407, 409, 411, 413, 415, 417, 419 (408, 410, 412, 414, 416, 418, 420)
Förl. eldrum		...(...) M.	457, 459, 461, 463, 465, 467, 469 (458, 460, 462, 464, 466, 468, 470)
Akra „		...(...) M.	402, 452 (401, 451) samt vaktens ångslupseldare, då ångsluparna äro avsläckta
Maskin rep. gr.			
Dynamogruppen		Uppb.-el.	vaktens dynamopersonal

Vid ovanstående drabbningsfördelning hava av praktiska skäl en del ändringar vidtagits i nu gällande fördelning bl. a.:

Till reserver hava tagits båda vakternas ångslupsgastar, nu äro ena vaktens reserver, andra vakten vid reservrätten till denna har tagits konstant bemanning; härigenom fås bättre kontroll; genom att taga 2 eldare till denna post, vilka ändock skola vara i styrmaskin, vinnes 2 man.

Till spränggrupp har tagits signalmatrosor, emedan sprängämneslära ingår uti dessas utbildning. Till hissar och torn-

vridningar delad personal ingår i resp. drabbningsdivisioner och avlämnas av D B.

Fördelning av maskinpersonal vid drabbnings på 3 kvarter är borttagen, enär detta (undantagandes dynamopersonalen) ej torde förekomma under drabbnings. Langningen till lätta artilleriet är något minskad och det medelsvåras något ökad.

Fördelning till $\frac{1}{2}$ stridsberedskap bör uppställas på analogt sätt med drabbningsfördelningen.

En fördelning av sekundär betydelse, vilken dock med tillämpande av nu gällande fördelningar vållar en mängd trassel är »Handräckningsfördelningen». Så länge bokens fördelning tillämpades, kom skaffningsunderofficern så gott som dagligen och begärde folk till handräckningsarbeten, emedan handräckningsavdelningen var upptagen på alla möjliga håll, en del hade post, några man i ångslupen o. s. v. Gör man däremot så, att varje av backlagen 1.—12. utgör en handräckningsavdelning och låter all handräckning bestridas av vaktens fria kvarter, kan man alltid påräkna, att det finnes folk. En avdelning folk kan icke gärna samtidigt vara på flera olika platser; den del som har handräckning skall hava detta arbete och intet annat. Nedanstående tabell visar huru denna gren av tjänsten kan gå i lås. Den har varit tillämpad och visat sig bra.

Handräckningsfördelning.

Tid	Vakt	Handräckningsavdelning	Komplettera handräckningen vid behov	Extra mindre arbeten	Tillse rengöring av backlagskärlen
		Backlag nr	Backlag nr	Backlag nr	Sk.-nr
$\frac{20}{7} - \frac{5}{8}$ $\frac{20}{8} - \frac{28}{8}$ O. S. V.	Då 1. Kv. har vakt	3	5	7	153
	„ 2. „ „ „	4	6	8	52
	„ 3. „ „ „	1	9	11	51
	„ 4. „ „ „	2	10	12	152
$\frac{6}{8} - \frac{12}{8}$ $\frac{27}{8} - \frac{2}{9}$ O. S. V.	„ 1. „ „ „	7	3	5	101
	„ 2. „ „ „	8	4	6	2
	„ 3. „ „ „	11	1	9	1
	„ 4. „ „ „	12	2	10	102
$\frac{13}{8} - \frac{19}{8}$ $\frac{3}{8} - \frac{9}{8}$ O. S. V.	„ 1. „ „ „	5	7	3	175
	„ 2. „ „ „	6	8	4	76
	„ 3. „ „ „	9	11	1	75
	„ 4. „ „ „	10	12	2	176

Mycket mera skulle kunna sägas om fördelningarna, men det skulle taga allt för stort utrymme; mången anser sannolikt den här avhandlade delen av tjänsten vara så oväsentlig, att den icke är värd att spilla många ord på, men som jag själv genom erfarenhet kommit till den fasta övertygelsen, att här berörda ändringar äro bra, har jag velat på detta sätt bringa dem till allmänna kännedom bland de kamrater, som intressera sig för saken, i den förhoppning att de kunna draga någon nytta därav.

H. af Klercker.

Vpl:s överförande till stamkompanierna och andra vpl:s frågor.

Under mobiliseringen 1914 visade det sig vid Karlskrona station vara av behovet påkallat att överföra vpl. av klass A och B till stamkompanierna. Den mest trängande orsaken härtill var den överbelastning, som uppkom å beväringsskolor genom det stora antal värnpliktiga som inryckte, ävensom dessa vpl:s fördelning på olika yrkesgrenar och klasser. Denna under pågående mobilisering vidtagna åtgärd försiggick visserligen ej utan friktioner och en hel del felaktigheter i rullföringen, men den visade sig under de följande åren vara mycket ändamålsenlig och därför fullt berättigad. Detta första steg till sammanlänkning av stam och vpl. har fört tanken på ett fullföljande av den riktning, som sålunda angavs, och det synes mig nu, att man med stöd av den erfarenhet, som vunnits, lämpligen torde böra frångå det hittills använda systemet att placera vpl. och stamanställda på skilda kompanier.

Fördelarna av beväringsskolornas upplösning och de vpl:s placering å stamkompanierna äro avsevärda. Sett inom den nuvarande organisationens ram måste det givetvis vara fördelaktigt, att alla som tillhöra samma yrkesgren äro sammanförda till ett kompani och under en enhetlig ledning. Man vinner bättre översikt över tillgång och behov, alla kommanderingar hänföras till visst kompani, och utbildningen bör kunna ske likformigt. Fördelningen på flera kompanier utjämnar även den överbelastning, som uppkommer vid större inryckningar.

Den längre utbildningstid och därmed följande högre utbildningen av de vpl., som numera förefinnas, talar även för, att de vpl. nu äro mera jämställda med stammen än på 90 dagarstiden och böra rullföras tillsammans med dem. Särskilt gör detta sig gällande med avseende på de högre bildade, 500 dagar tjänstgörande, vpl. För närvarande tjänstgöra vpl., som genomgått yrkesutbildning, i stor utsträckning i stället för 2. kl. sjömän, samt sjökaptener, styrmän och maskinister av klass B som U O K och K, vilket förhållande givetvis bestyrker min uppfattning om deras jämställande med stamanställda.

Ur såväl disciplinär som social synpunkt synes mig även vara fördelaktigt, att såvitt möjligt samarbeta stam och vpl. Detta måls vinnande skulle i hög grad underlättas genom den föreslagna överföringen. Ett första steg till närmande av stam och vpl. har redan tagits genom sammanslagningen av befattningarna Kårchef och Beväringssbefälhavare i en person.

Ur mobiliseringssynpunkt är sammanförandet av stam och vpl. på samma kompanier även fördelaktigt genom den betydande lättnad, som erbjudes genom uppdelning å flera kompanier efter yrkesgrenarne. Vid mobiliseringen 1914 in kallades blott två årsklasser av allmän- och sjötjänst samt ett fåtal specialgrenar av stationstjänsten. Det oaktat visade det sig vara förenat med oerhörda svårigheter att å beväringsskolan medhinna rullförings- och expeditjonsarbete, även sedan klass A och B överförts till stamkompanierna. Under krigsförhållanden torde man få förutsätta, att ett ytterligare antal

årsklasser av alla tjänster komma att efter vartannat inkallas för att utgöra ersättningspersonal för varvets och fästningens behov samt för uppsättande av särskilda marinkårer av överskottet. Vid ett sådant förfarande är det fara värt, att hela organisationen brister sönder, om det nuvarande systemet vidhålls, då beväringsskompaniet, även om det uppdelas på flera kompanier, ej kommer att medhinna arbetet, och översikten av personalen med dessa många olika yrkesgrenar blir fullständigt omöjlig för den kommenderande myndigheten.

Skillnaden mellan att utveckla organisationen i riktning på flera beväringsskompanier och utökning av stam- d. v. s. yrkeskompanierna är påtaglig. Skall ett nytt beväringsskompani uppsättas vid mobilisering, kan man antingen gå ut från uppdelning efter yrkesgrenar eller efter tjänst och inryckning.

I förra fallet skall en överföring av en stor del av personalen göras från det gamla kompaniet till det nya, och båda kompanierna erhålla dessutom kontingenter nyinryckta vpl. I senare fallet kommer båda kompanierna att hava folk av alla yrkesgrenar, vilket gör expeditonsarbetet tungt och långsamt arbetande. I övrigt är nyuppsättande av ett kompani under mobilisering en ganska vansklighets sak, som givetvis ej bör tillgripas i onödan. Båda sätten äro ur mobiliserings- och organisationssynpunkt förkastliga.

En utökning av yrkeskompanierna försiggår däremot under mycket normala former. Alla tillhörande samma yrkesgren tillföres samma kompani. Samtliga tjänstegrader äro representerade å varje kompani, varför indelning av kontingenter i förband, förläggning och disciplin i hög grad underlättas. Inga överföringar kompanierna emellan behöver vidtagas, och olägenheterna med att den gamla befäls- och expeditonspersonalen förstärkes med ny och ovan personal, äro avsevärt mindre, än om nya formationer bildas. Betydelsen av rutin, tradition och disciplin hos ett gammalt stamkompani får ej underskattas.

Några olägenheter av de vpl:s överförande har jag svårt att finna. Någon torde möjligen invända, att »beväringsskonsten» är så svår, att stamkompaniexpeditionernas personal

ej kunna sätta sig in i densamma. Detta måste emellertid anses såsom de obotfärdigas förhinder. Beväringsskonsten är ej svårare, än att varje kompaniexpedition vid kustartilleriet och armén lyckats komma över densamma, och det vore att giva sig själv ett dåligt betyg, om flottans män skulle stanna tveksamma inför denna »svåra» konst. I övrigt är avsikten ej att borttaga »beväringssdetaljen» från kårchefsexpeditionen, utan bör denna bibehållas för frågor rörande in- och utryckningar samt kårchefens skriftväxling med rullföranne och som särskild expert i till äventyrs mera svårlösta frågor inom beväringsskonsten. Dessutom torde det vara en stor fördel, att en vidare krets än vad nu är förhållandet får inblick i värnpliktsorganisationen, varför även i detta hänseende åtgärden synes mig lämplig.

Ett ökat arbete lägges genom den föreslagna åtgärden på stamkompanierna, men kan dessas personal utökas genom ersättning från beväringsskompanierna. Här nedan skall ytterligare utredas hur jag tänkt mig denna sak, men vill jag redan nu nämna, att det torde vara av nöden att kompanicheferna ej blott kommenderas utan även ständigt tjänstgöra å stationen. Att som innevarande år varit fallet 2 å 3 kompanichefer handhaft stationens 5 stamkompanier och 2 beväringsskompanier, torde ej i längden vara försvarligt.

I och med de vpl:s förande å stamkompanierna böra de vpl. även anlägga såväl yrkes- som kompetenstecken och tilldelas de grader, som genomgångna kurser berättiga dem till. Efter genomgången yrkeskurs böra sålunda de vpl. rekryterna tilldelas 2. kl. sjömans grad. Vid denna tidpunkt sakna de visserligen den för stammen föreskrivna tjänstetiden, men hava däremot åtminstone i vad avser allmäntjänsten i regel en avsevärd sjötid bakom sig och i avseende på ekonomister och hantverkare en viss föregående yrkesskicklighet, vilket säkerligen i stor mån uppväger den resterande tiden. En dylik befordran torde dessutom vara en avsevärd sporre för den vpl. under hans tjänst, och kan säkerligen fordringarna å yrkesskicklighet skärpas härigenom. En möjlighet till större be-

nägenhet från de vpl:s sida att söka fast anställning ligger även uti en dylik åtgärd. Att vpl. se sig berättigade till samma distinktioner som stammen torde givetvis stärka samhörighetskänslighet med vapnet. Rent praktiska skäl tala jämväl ur tjänstens synpunkt för en dylik åtgärd.

I avseende på de högre utbildade vpl. är denna uniformförändring redan genomförd ehuru ej konsekvent. Särskilt vill jag i detta sammanhang påpeka, att de vpl., som tillagts U O K:s grad, blott få anlägga distinktioner på ärmarna. Dessa vpl. hava svårare än stammen att göra sitt befäl gällande, och deras arbete härutinnan bör på allt sätt underlättas, varför det vore fördelaktigt, om de tilldelades samma modell på mössa, den givetvis mest markerade distinktionen, som övriga U O K. En vpl. styrman, maskinist, ingenjör eller intendent har nu betydligt svårare att i fråga om obekant manskap få såväl honnör som gehör än en kollega vid stammen.

Kårchefsexpeditionen i Karlskrona är för närvarande organiserad på olika detaljer. 1:e Adjutanten övarvakar och handlägger frågor tillhörande underofficers-, manskaps-, permitterings- och maskinskrivningsdetaljerna, beväringssadjutanten beväringssdetaljen, 2:e adjutanten mobiliserings-, idrotts-, förhørs- och anvarvningsdetaljerna samt intendenten intendentsdetaljen. Den nuvarande kompaniavdelningen torde vara för väl känd för att behöva här relateras.

Å vidstående tabell har jag uppgjort förslag till de vpl:s fördelning på stamkompanierna samt till omläggning av kårchefsexpeditionen organisation. Såsom därav framgår, minskas personalbehovet med 2 kaptener — beväringsskompanier och beväringssadjutanten — samt expeditionspersonal för ett å två beväringsskompanier. En motsvarande ökning äger dock i verkligheten rum, då man ej kan pruta av någon kompani- och hantverkskompanierna böra i fredstid kunna handhållas av gemensam chef, och beväringsskompaniernas expeditionspersonal blir erforderligt för stärkande av stamkompanier.

Förslag till Kårchefsexpeditionen organisation och de vpl:s fördelning på kompanier vid Karlskrona station.

		K å r c h e f e n.				
Fördelning på kompanier	Fördelning av detaljer	1. Adjutanten:	2. Adjutanten:	Intendenten:		
		U. O. detaljen. Manskapsdetaljen. Mobiliseringsdetaljen. Permitteringsdetaljen. Maskinskrivningsdetaljen.	Beväringssdetaljen. Förhørsdetaljen. Anvarvningsdetaljen.	Intendentsdetaljen. Transportdetaljen. Idrottsdetaljen.	1. H.-v.-komp.	1. H.-v.-komp.
Fördelning på kompanier	Klass A.	3. Matr.-komp.	5. Matr.-komp.	1. Eld.-komp.	1. Ek.-komp.	1. H.-v.-komp.
Klass A.	De vpl. fördelas å kompanierna efter de yrkesgrenar de tillhört under stamansställningstiden.					
Klass B.	Konstaplar (studenter inskrivna i allmän tjänst samt till konstaplar uttagna studenter inskrivna i sjö-tjänst och f. d. sjökadetter).	Däcksmatrosor uttagna till underbefälsutbildning som styrmän.	Eldare uttagna till underbefälsutbildning som maskinister. Ingenjörer. Elektroingenjörer. Tekniker.	Intendenter. Läkare. Sjukvårdare. Skrivbiträden.	Elektrotekniker.	
Årsklasserna	Artillerimatrosor. Däcksmatrosor. (Halva antalet årligen inryckta däcksmatrosor tilldelas 3. MK.)	Signal-, torped-, min-, gnist- och däcksmatrosor. (Halva antalet årligen inryckta däcksmatrosor tilldelas 5. MK.)	Skepps- och torpedeldare.	Hovmästare, kokkar, förrådsmän, sjukvårdare, skrivbiträden, bagare och militärarbetare.	Timmermän, skräddare, skomakare, vapensmeder, repslagare, elektriker, smeder, plåtslagare, gjutare, kopparslagare, filare och maskinarbetare samt skeppstimmermän.	

Beväringsbefälhavaren med adjutant bortfaller. Detta är vad den förra angår, ingen nyhet i vad person angår, det är blott namnet som försvinner. Vad den senare angår ersättes han av en 2:a adjutant, detta är å andra sidan blott ett namnbyte, vadan denna organisationsförändringen ej torde vara avskräckande.

Andre adjutanten, f. d. beväringsadjutanten, får sin arbetsbörda något ökad, genom att han förutom beväringsdetalj även fått sig anförtrodd förhålls- och ansvärsdetalj. Denna ökning i hans arbetsbörda vågar jag efter två och ett halft års tjänst som beväringsadjutant lugnt tillråda att lägga på min efterträdarens axlar, särskilt med hänsyn till att jag under dessa år under långa tider skött dessa detaljer.

Från andre adjutanten har idrottsdetaljen flyttats till intendenten, som redan med nuvarande organisation haft hand om idrottskassan och materielen och sålunda under åtminstone 10 månader av året varit den av denna detalj mest betungade.

Dessutom har en ny detalj tillkommit, transportdetalj. Transportfrågan är för närvarande ej fullt lämpligt ordnad, då beväringstransporter ordnats av beväringsadjutanten i gemenskap med intendenten och stamtransporter av 1:a adjutanten och räkenskapskontoret. Det förra sättet har givetvis varit behändigare än det senare, som haft att räkna även med en utomstående myndighet, räkenskapskontoret. Med det stora antal transporter för in- och utryckningar, hemförlovingar, personalombyte vid kurser och skolor samt ersättningar, som förekommer för kårchefens underlydande personal, är det givetvis av största vikt att arbetet förenklas, så vitt möjligt. Lagt i intendentens hand vinnes likhet för såväl stam- och värnpliktstransporter samtidigt som bästa möjliga garanti för den ekonomiska sidan av saken.

Vid de vpl:s fördelning å kompanier har jag följt nu gällande bestämmelser för yrkesgrenarnas fördelning å de olika yrkesavdelningarna med undantag av studenter, inskrivna till allmän tjänst, och f. d. sjökadetter, som placerats på artilleri-

kompaniet. Detta förslag fordrar en närmare förklaring. Under mobiliseringen 1914 visade det sig, att tillgången på vpl. sjökaptener och styrmän av klass B vida översteg behovet för signalkompaniet. Maskinavdelningen var genom samma kategori vpl. även väl tillgodosett, varemot artillerikompaniet led stor brist på U O K konstaplar. För att råda bot för detta förhållande bör därför ovan nämnda kategorier tillföras artillerikompaniet och utbildas till vpl. konstaplar. Denna yrkesutbildning, som torde vara den svåraste att medhinna på de anslagna 500 dagarna, tillföres härigenom de högst utbildade vpl., som böra hava de största möjligheterna att gå i land med företaget.

För att ernå en bestämd och tillräckligt stor årskontingent vpl. torde det bliva nödvändigt, att ett visst antal studenter årligen uttagas vid inskrivningarna och tilldelas marinen i sjö-tjänst. Utbildningen av dessa vpl. konstaplar torde kunna ordnas som följer. Kurs i allmän militär utbildning genomgås tillsammans med i mitten av juni inryckta sjökaptener och styrmän, varefter de vpl. konstaplarna under hösten böra genomgå spec. skjutskolan och därefter under vintern tjänstgöra å pansarbåt eventuellt långresefartyg och genomgå teoretisk kurs i artilleriväsendet, motsvarande den som meddelas reserv-officersaspiranter. Under våren kommenderas de därefter åter till skjutskola och tjänstgöra därpå återstoden av vpl.-tiden som underbefäl vid artilleriet och däckunderbefäl å stridsfartygen. En avsevärd vinst ur mobiliseringssynpunkt vore härigenom vunnen.

Jämför man den utbildning, som sålunda skulle bliva meddelad vpl. studenter och sjökadetter, med reservofficersaspiranternas, torde man med fullt fog kunna anse, att när en nyutnämnd reservofficer antages vara kompetent att tjänstgöra som divisionsbefäl vid artilleriet, bör en sålunda utbildad konstapel ur stridsberedskapssynpunkt vara kapabel att tjänstgöra som motsvarande plutonsbefäl.

I samband med frågan om yrkesgrenar, anser jag att yrkesgrenen militärarbetare vid maskinavdelningen måtte utgå,

antalet vpl. av denna yrkesgren är så obetydligt, att den kan slopas och de vpl. eldare, som ej äro vapenföra kunna utan olägenhet överföras till ekonomiavdelningen, bland vars militärbetare alla andra yrken äro representerade. En viss för-
enkling skulle härigenom vinnas.

Däcksmatrosernas fördelning till visst kompani blir genom den föreslagna överföringen i någon mån komplicerad. Dock blott vid första ögonkastet. Av dessa vpl. skall sedan uttagas ett visst antal, som skola utbildas till resp. artilleri- och signalmatros. Hur skall nu denna uppdelning ske? Alldeles på samma vis som förut! Innan yrkesgrenen däcksmatros tillkom, fördelades de vpl. vid inryckningen till artilleri- och signalmatros, i land genom B B:s och ombord genom F C:s försorg. Enligt föreskrifterna delades däcksavdelningen i två olika delar, och så fick man artilleri- och signalmatros! Möjligen tog sekonden eller kompanichefen en yttre okularbesiktning av karlarna, och de starka, stora blevo artillerimatros. Som förberedande åtgärd infördes för en tid sedan att de inryckande vpl. genomgingo en ögonbesiktning, varefter anteckning i förhållningsboken gjordes för de vpl., som hade normal synförmåga. Av dessa godkända (det stora flertalet) uttogs därpå det bestämda antalet artillerimatros. Samma förfarande kan nu äga rum. Vid mottagningen rullföras halva antalet av däcksavdelningen å artilleri- och halva å signalkompaniet, varefter artilleri- och signalmatros uttagas av däcksmatroserna från resp. kompani, ombord genom F C:s och i land genom kompanichefens försorg.

De reglementsändringar, som betingas av de vpl:s överförande till stamkompanierna, äro ej vidlyftigare än att kunna på kort tid utarbetas, och övergången till det nya systemet är ej svårare, än att den kan verkställas under nu pågående mobilisering. Jag tillåter mig härvid påpeka, att överföringen av klass A och B verkställdes under den första bråda mobiliserings-tiden, utan att allvarigare olägenheter yppades. Organisationsändringen skulle i hög grad underlätta arbetet under de många omplaceringar, som på grund av de upprepade ut- och

inryckningarna av vpl. äger rum under nuvarande krigstid, och det vore givetvis fördelaktigt, om den vore genomförd vid den en gång skeende demobiliseringen.

Övergången torde lättast ske genom att de vpl., som inrycka fr. o. m. den 1 februari 1917, fördelas på stamkompanierna, varefter beväringsskompanierna efter utryckningen av klass 1915 ä den 15 april 1917, upplösas och kvarstående personal överföres till stamkompanierna.

Karlskrona i september 1916.

Paul Isberg.

Litteratur.

Weyer, Taschenbuch der Kriegsflotten, 1916, München, J. F. Lehmanns förlag. Till följd av kriget har årgången 1916 av denna för oss alla så välbekanta publikation utkommit först i juli, under det att den eljest plägat synas i marknaden redan i december föregående år.

På grund av detta förhållande har emellertid, i fråga om andra mariner än den tyska, alla förändringar till och med slaget utanför Horns rev kunnat iakttagas, och boken innehåller på grund härav de allra nyaste och intressantaste uppgifter. Ifråga om tyska och österrikiska marinerna hänföra sig uppgifterna till förhållandena vid krigets början.

Taschenbuch der Kriegsflotten för i år innehåller förutom de sedvanliga uppgifterna jämväl ett kapitel »Der Krieg zur See» från augusti 1914 till maj 1916. I en sammanfattande jämförelse angivas först de olika krigförande staternas maritima resurser. Härefter följer en historik över sjökriget, vilken framlägger en kortfattad redogörelse för samtliga sjökrigshändelser. I denna statistik äro jämväl de tyska förlusterna angivna, i enlighet med de officiella uppgifterna därom. En redogörelse för slaget vid Horns rev eller som tyskarna benämna det, slaget i Skagerack, förekommer som avslutning på historiken.

Av intresse är även statistiken över fyrmaktsförbundets förluster av handelstonnage.

Så till exempel sänktes av

Emden	17 fartyg om	73,895 ton,
Karlsruhe	17 » »	76,609 »
Dresden	5 » »	16,080 »
Leipzig	3 » »	12,149 »
Königsberg	1 » »	6,800 »
Hjälpkryssaren Kaiser Wilhelm d. Gr....	2 » »	10,458 »
» Kronprinz Wilhelm	13 » »	53,659 »
» Prinz Eitel Friedrich	10 » »	30,049 »
» Möwe	15 » »	57,746 »
	Summa 83 fartyg om	337,445 ton

Därav voro

engelska	70 fartyg om	293,181 ton,
franska	10 » »	35,105 »
ryska	2 » »	4,837 »
belgiska	1 » »	4,322 »

Därtill komma 621 handelsfartyg om 1,758,501 ton och 350 fiskerifartyg om 51,209 ton.

Inalles hava förstörts 1,054 fartyg om 2,158,029 ton.

Därav

engelska	847 fartyg om	1,758,501 ton,
franska	94 » »	194,389 »
ryska	51 » »	72,091 »
italienska	39 » »	76,772 »
belgiska	18 » »	24,679 »
japanska	5 » »	31,597 »

I anslutning till de förstörda handelsfartygen följer en sammanställning av fyrmaktsförbundets förluster av krigsfartyg. Endast sådana förluster hava blivit upptagna, som blivit officiellt anmälda.

Vår flottas fallna och fångna karoliner av Ernst Holmberg. Som särtryck ur Karolinska förbundets årsbok 1915 har ovannämnda häfte kommit redaktionen tillhanda. Den utgör en värdefull hjälp för forskaren inom vår stormaktstids sjökrigshistoria och är av stort intresse för den personhistoriska forskningen. Man läser den med samma nöje som författarens föregående arbeten inom samma områden.

Världskriget till sjöss i europeiska farvatten, del I, från krigsutbrottet i augusti 1914 till mitten av februari 1915 av C. C:son Lind-

berg. har utkommit på marinlitteraturföreningens förlag som n:r 16 av dess arbeten.

Författaren avser att låta sitt verk svälla ut till ett större sjökrigshistoriskt arbete, behandlande de händelser under världskriget, som angivas av titeln.

Den nu utkomna del I omfattar sjökrigshändelserna från krigsutbrottet till mitten av februari 1915, och behandlas dessa delvis också med hänsyn till deras samband med krigshändelserna till lands. Det är därvid intressant att konstatera, vilket stort inflytande sjömakten i själva verket utövat dels i stort, dels ock i ett flertal fall i direkt taktiskt samband med kriget till lands såsom t. ex. vid belgiska kusten och i Östersjöprovinserna.

Vid studiet och bedömandet av här föreliggande verk bör man hålla i minnet, att redogörelsen enligt författarens egen utsago i förordet är avgiven under sträng reservation med hänsyn till den skarpa censur, som alla krigsmeddelanden och i synnerhet de som beröra sjökriget varit underkastade från de krigförandes sida. En del uppgifter kunna måhända därför i framtiden komma att korrigeras.

icke desto mindre torde emellertid arbetet vara av obestridligt värde för att med den kännedom om händelsernas förlopp, som däri lämnas, på grundval av vad som hittills blivit bekant i pressen och annorstädes kunna bedöma och draga en del lärdomar för vår egen del, och detta icke blott för fackmännen utan även för den intresserade allmänheten.

Nästa del av arbetet torde kunna förväntas under denna höst.

De internationella sjövägsreglerna jämte förklaringar av Axel S. Blomgren, lärare vid Göteborgs navigationsskola, pris häftad 3 kr.

I sitt företal framhåller författaren sjövägsreglernas ändamål att i möjligaste mån förhindra sammanstötningar mellan fartyg. Det är följaktligen nödvändigt, att var och en, som skall föra befäl å fartyg, av vad slag och storlek som helst, är väl förtrogen med reglerna och deras praktiska tillämpning.

Författaren har också behandlat sitt ämne synnerligen utförligt och med en mängd belysande exempel. Av särskilt intresse äro de prejudikat, ifråga om ombordläggningsreglementets tolkning, författaren anför i form av domar i sjörättsmål.

Om långfärdssegling av lektor Sven Grenander, pris kr. 3: 75. En trevlig och lättläst bok, som visserligen knappast innehåller något för yrkesmannen nytt, men som för amatörsegelaren bör vara till den allra största hjälp.

Innehåll i åtskilliga maritima och krigsvetenskapliga tidskrifter år 1916.

Artilleri och handvapen.

Monomial formulas for pressure and velocity for ordnance and small arms firing colloid powders
 From factory to firing-line.....
 Notes on German shells and fuzes.....
 Notes on high angle fire.....
 Artilleriets kalibermått
 Handgranaten

J. R. A., vol. XLII, sid. 389.
 J. R. A., vol. XLII, sid. 545.
 J. R. A., vol. XLII, sid. 593.
 J. R. A., vol. XLIII, sid. 117.
 K. T., sid. 64.
 K. T., sid. 73.

Strategi och taktik.

Some aspects of great campaigns—The Crimean war
 Some aspects of great campaigns—The American civil war
 Large vs. A greater number of smaller battleships
 Den maritima defensiven

J. R. A., vol. XLII, sid. 441.
 J. R. A., vol. XLII, sid. 605.
 P. U. S. N. I., sid. 1079.
 M. T., sid. 411.

Sjökrigshistoria m. m.

Admiral von Scheers rapport om slaget i Nordsjön den 31 maj 1916
 Slaget paa Jyllands bank 31 maj—1 juni 1916.....
 Söslaget i Nordsøen den 31 maj 1916
 Our navy and the West Indian pirates.....
 Emden

N. T. f. S., sid. 209.
 N. T. f. S., sid. 213.
 D. T. f. S., sid. 383.
 P. U. S. N. I., sid. 1171.
 P. U. S. N. I., sid. 1193.

Organisation och budget.

The greatest need of the United States navy: Proper organisation for the successful conduct of war
 Bør der skaffes mere reservbefal til orlogsflaaten, og hvorledes?

P. U. S. N. I., sid. 1137.
 N. T. F. S., sid. 303.

Fartygsbeskrivningar, skeppsbyggeri och fartygsmaskiner.

En ideel bevogetningsbaat
 Baatdaiver
 AGA-strålkastare

N. T. f. S., sid. 241, 307
 N. T. f. S., sid. 252.
 K. T., sid. 51.

Undervattensbåtar, torpeder och minor m. m.
 Periskoper til Undervandsbaade
 Accurate measurement of torpedo ranges...

D. T. f. S., sid. 347.
 P. U. S. N. I., sid. 1225.

Luftsegling.

Attack on Zeppelins.....
 Om Sigteapparater til Bombekastning fra Flyvemaskiner.....
 Aeroplane accidents: Causes and remedies

J. R. A., vol. XLIII, sid. 27.
 D. T. f. S., sid. 364.
 P. U. S. N. I., sid. 1117.

Telegrafi och telefoni.

The naval radio stations of the Panama canal zone

P. U. S. N. I., sid. 1209.

Sjöolyckor.

En intressant undersökning rörande kollisionen mellan »Storstad» och »Empress of Ireland»

N. T., sid. 394.

Hälso- och sjukvård.

Krigsorthopedi og Krigsinvalideforsorg.....

D. T. f. S., sid. 209.

Rättsväsande och författningar.

Postens behandling under krig.....

N. T., sid. 419.

Kungjorda patentansökningar.

(Meddelat genom Th. Wawrinskys Patentbyrå, Stockholm)

Datum	Diarii-nummer	Uppfinningens art
1/7 16	1791/15	Smörjanordning för bromsytorna vid lastvinschar. K. L. Carlsson, Göteborg.
8/7 16	2263/15	Kursvisare. J. H. Lindberg, Stockholm.
15/7 16	1430/15	Anordning för tätning av läckor å fartyg. F. O. Peterzén, Enskede.
23/9 16	3505/11	Anordning vid undervattensbåtar i och för räddningsändamål. V. Cavallini, Spezia, Italien.
»	550/14	Dykardräkt. E. Nichoff, Roanoke, Virginia, Nord-amerikas Förenta Stater.

